

Vayishlach

וישלח

ראשון

בראשית 32

И послал Иаков пред собою
вестников к Исаву, брату своему, в
землю Сеир, в область Эдом.

4 וישלח יעקב מלאכים לפניו אל-עשו אחיו ארצה

שעיר שדה אדום:

וישלח יעקב אנגדין קדמוהי לות עשו אחיה לארצה
שעיר לחקל דאדום

Rashi

וישלח יעקב מלאכים. מלאכים ממש (ב"ר עה, ד):

ארצה שעיר. לארץ שעיר, כל תיבה שצריכה למ"ד בתחלתה הטיל לה הכתוב ה"א בסופה:

И приказал им, сказав: так скажите
господину моему Исаву: так сказал
раб твой Иаков: с Лаваном жил я, и
оставался доныне;

5 ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר

עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד-עתה:

ופקיד יתהון למימר כדון תימרון לרבוני לעשו כדון
אמר עבדך יעקב עם לבן דרית ואחרית עד כעון

Rashi

גרתי. לא נעשיתי שר וחשוב, אלא גר, אינך כדאי לשנוא אותי על ברכות אביך שברכני הוה גביר לאחיקה, שהרי לא נתקיימה
בי. דבר אחר, גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים:

И достались мне волы и ослы, мелкий скот и рабы и рабыни; и вот, я шлю известить господина моего, дабы найти благоволение в глазах твоих.

וְהָיָה לִי תוֹרִין וְחֲמֹרִין עֲאֹן וְעִבְדִּין וְאִמָּהֶן וְשִׁלְחִיתָ
לְחֹנָאָה לְרַבּוֹנִי לְאַשְׁכָּחָא רַחֲמִין בְּעֵינֶיךָ

וַיְהִי־לִי שׁוֹר וְחֲמֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וְאִשְׁלָחָהּ
לְהַגִּיד לְאִדְנִי לְמִצְאָחֹן בְּעֵינֶיךָ:

Rashi

ויהי לי שור וחמור. אבא אמר לי מטל השמים ומשמני הארץ, זו אינה לא מן השמים ולא מן הארץ: שור וחמור. דרך ארץ לומר על שוורים הרבה שור, אדם אומר לחבירו, בלילה קרא התרנגול, ואינו אומר קראו התרנגולים: ואשלחה להגיד לאדני. להודיע שאני בא אליך: למצא חן בעיניך. שאני שלם עמך ומבקש אהבתך:

И возвратились вестники к Иакову, и сказали: ходили мы к брату твоему, к Исаву, и он идет также на встречу тебе, и четыреста человек с ним.

וְתָבוּ אֲזַגְדִּיא לְוֹת יַעֲקֹב לְמִימָר אֲתִינָא לְוֹת אַחוּךָ לְוֹת
עֶשָׂו וְאַף אֲתִי לְקִדְמוּתָךְ וְאַרְבַּע מֵאָה גִבָּרִא עִמָּהּ

וַיָּשֻׁבוּ הַמְּלָאכִים אֶל־יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל־אֲחִיךָ
אֶל־עֶשָׂו וְגַם הֵלֵךְ לִקְרַאתָךְ וְאַרְבַּע־מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ:

Rashi

באנו אל אחיך אל עשו. שהיית אומר אחי הוא, אבל הוא נוהג עמך כעשו הרשע, עודנו בשנאתו (ב"ר עה, ז):

И Иаков весьма убоился, и был в затруднении; и он разделил людей, которые были с ним, и мелкий и крупный скот и верблюдов, на два стана.

וַדְּחִיל יַעֲקֹב לְחֻדָּא וְעֻקְתָּ לָּהּ וּפְלִיג יֵת עֲמָא דִּי עִמָּהּ
וְיֵת עֲנָא וְיֵת תּוֹרֵי וְגַמְלֵיא לְתִרְיִן מְשִׁירִין

וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצָּר לוֹ וַיַּחֲצֵן אֶת־הָעָם
to cut or split in two

אֲשֶׁר־אִתּוֹ וְאֶת־הַצֹּאן וְאֶת־הַבָּקָר וְהַגְּמָלִים לְשְׁנֵי
מַחֲנֹת:

Rashi

ויירא ויצר. וירא שמא יהרג, ויצר לו, אם יהרוג הוא את אחרים (ב"ר עו, ז. — תנחומא וישלח ד):

И сказал: если Исав нападет на один стан, и побьет его, то будет остающийся стан спасен.

9 וַיֹּאמֶר אִם-יָבוֹא עֲשׂוֹ אֶל־הַמַּחֲנֶה הָאֶחָד וְהִכָּהוּ וְהָיָה

escape
הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לְפָלִיטָה :

וַיֹּאמֶר אִם יִיָּתִי עֲשׂוֹ לְמִשְׁרִיתָא חָדָא וַיִּמְחַנֶּה וְיָהִי (נ"י)
וַיִּמְחַנֶּה וְיָהִי מִשְׁרִיתָא דְאִשְׁתָּאָר לְשִׁיזְבָא

Rashi

המחנה האחת והכהו. מחנה משמש לשון זכר ולשון נקבה, אם תחנה עלי מחנה (תהלים כז, ג), הרי לשון נקבה. המחנה הזה (בראשית לג, ח), לשון זכר. וכן יש שאר דברים משמשים לשון זכר ולשון נקבה, השמש יצא על הארץ (שם יט, כג), מקצה השמים מוצאו (תהלים יט, ז), הרי לשון זכר, השמש זרחה על המים (מלכים ב, ג, כב) הרי לשון נקבה. וכן רוח, והנה רוח גדולה באה (איוב א, יט), הרי לשון נקבה. ויגע בארבע פנות הבית (שם), הרי לשון זכר. ורוח גדולה וחקק מפרק הרים (מלכים א יט, יא), הרי לשון זכר ולשון נקבה. וכן אש, ואש יצאה מאת ה' (במדבר טז, לה), לשון נקבה. אש לוקט (תהלים קד, ד), לשון זכר:

והיה המחנה הנשאר לפליטה. על כרחו, כי אלחם עמו. התקין עצמו לשלשה דברים, לדורון, לתפלה, ולמלחמה. לדורון, ותעבור המנחה על פניו. לתפלה, אלהי אבי אברהם. למלחמה, והיה המחנה הנשאר לפליטה:

И сказал Иаков: Боже отца моего Авраама, и Боже отца моего Исаака, Превечный, сказавший мне: возвратись в землю твою и на родину твою, и Я буду благодетель тебе!

10 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק

יְהוָה הָאֵלֹהִים אֲלֵי שׁוֹב לְאֶרֶץ וְלְמִוְלָדְתִּי וְאֵיטִיבָה

עִמָּךְ:

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי דָאבָא אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי דָאבָא
יִצְחָק יְיָ דִּי אָמַר לִי תוֹב לְאֶרֶץ וְלִמְלִדוּתִי וְאֵוִטִיב
עִמָּךְ

Rashi

ואלהי אבי יצחק. ולהלן הוא אומר ופחד יצחק, ועוד, מהו שחזר והזכיר שם המיוחד, היה לו לכתוב האומר אלי שוב לארץ וגו', אלא כך אמר יעקב לפני הקב"ה, שתי הבטחות הבטחתי, אחת בצאתי מבית אבי מבאר שבע, שאמרת לי אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק, ושם אמרת לי ושמרתיך בכל אשר תלך, ובבית לבן אמרת לי שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך, ושם נגלית אלי בשם המיוחד לבדו, שנאמר ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך וגו', בשתי הבטחות האלו אני בא לפניך:

Слишком мал я пред всеми
милостями и всею верностию,
которые Ты творил с рабом твоим;
ибо с посохом моим перешел я этот
Иордан, а теперь я возрос в два стана.

וְעִירַן זְכוּתִי מִכָּל חֶסֶדֶן וּמִכָּל טָבוֹן דֵּי עֲבָדְתָּ עִם
עֲבָדְךָ אֲרִי יְחִידִי עֲבָרִית יְתִיבָא קִדְּוָא וְכַעַן הָיִיתִי
לְתַרְיָן (נ"י לְתַרְתִּין) מִשְׁרָן

11 קִטְנִיתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל־הָאֲמֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ
אֶת־עֲבָדְךָ כִּי בְּמַקְלִי עֲבָרְתִּי אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעַתָּה
הָיִיתִי לִשְׁנֵי מַחֲנוֹת:

Rashi

קטנתי מכל החסדים. נתמעטו זכויותי על ידי החסדים והאמת שעשית עמי, לכך אני ירא שמא משהבטחתני נתלכלכתי בחטא, ויגרום לי להמסר ביד עשו (שבת לב.):
ומכל האמת. אמתת דבריך, ששמרת לי כל ההבטחות שהבטחתני:

כי במקלי. לא היה עמי לא כסף ולא זהב ולא מקנה, אלא מקלי לבדו. ומדרש אגדה, נתן מקלו בירדן ונבקע הירדן:

Спаси же меня от руки брата моего,
от руки Исава, ибо я боюсь его, чтобы
он не пришел и не убил меня, —
матерей вместе с детьми.

שְׁזַכְּנִי כְעַן מִיָּדָא דְאַחִי מִיָּדָא דְעֵשָׂו אֲרִי דְחַל אֲנָא
מִנָּה דִּילְמָא יִיתִי וְיִמְחַנְנִי אִמָּא עַל בְּנֵי

12 הַצִּילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי־יָרָא אֲנֹכִי אֹתוֹ
פְּוִיבֹא וְהִפְנִי אִם עַל־בָּנִים:

Rashi

מיד אחי מיד עשו. מיד אחי, שאין נוהג עמי כאח אלא כעשו הרשע:

Ты же сказал: Я буду благодетель тебе,
и сделаю потомство твое как песок
морской, которого нельзя счесть от
множества.

וְאַתָּה אָמַרְתָּ אוֹטִיב עִמָּךְ וְאַשְׁוִי יְתִיבָנִיךְ סְגִיאִין
כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִסְפָּר מְרֹב:

13 וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אִיטִיב עִמָּךְ וְשִׁמְתִּי אֶת־זֶרְעֲךָ
כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִסְפָּר מְרֹב:

Rashi

היטב איטיב. היטב בזכותך, איטיב בזכות אבותיך (ב"ר עו, ז):

ושמתי את זרעך כחול הים. והיכן אמר לו כן, והלא לא אמר לו אלא וְהָיָה זֶרְעֶךָ כְּעֶפְרַת הָאָרֶץ (בראשית כח, יד), אלא שאמר לו (שם), כִּי לֹא אֶעְזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ (שם טו), ולאברהם אמר הֲרֵבָה אֲרֵבָה אֶת זֶרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָחוֹל אֲשֶׁר עַל שְׁפַת הַיָּם:

שני

И он переночевал там в ту ночь, и
взял из того, что шло с ним, в
подарок Исаву, брату своему:

14 וַיֵּלֶן שָׁם בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיִּקַּח מִן־הַבָּא בְיָדוֹ מִנְחָה

לְעִשָׂו אָחִיו:

וּבֵת תַּמָּן בַּלַּיְלָה הַהוּא וַנְּסִיב מִן דְּאִיתִי בִידָה
תַּקְרִבְתָּא לְעִשָׂו אָחוּהִי

Rashi

הבא בידו. ברשותו, וכן וַיִּקַּח אֶת כָּל אֲרִצּוֹ מִיָּדוֹ (במדבר כא, כו). ומדרש אגדה מן הבא בידו, אבנים טובות ומרגליות, שאדם צר בצרור ונושאם בידו. דבר אחר מן הבא בידו, מן החולין, שנטל מעשר, כמה דאת אמר עֲשֹׂר אֶעֱשְׂרֶנּוּ לָךְ, והדר לקח מנחה:

Двести коз и двадцать козлов, двести
овец и двадцать баранов;

15 עֲזִים מֵאֲתָם וּתְיָשִׁים עֶשְׂרִים רְחֵלִים מֵאֲתָם וְאֵילִים male goat

עֶשְׂרִים:

עֲזֵי מֵאֲתָן וּתְיָשִׁיאַ עֶסְרִין רְחֵלִין מֵאֲתָן וְדָכְרִין עֶסְרִין

Rashi

עזים מאתים ותישים עשרים. מאתים עזים צריכות עשרים תישים, וכן כולם, הזכרים כדי צורך הנקבות. ובבראשית רבה (עו, ז) דורש מכאן לעונה האמורה בתורה, הטיילים בכל יום, הפועלים שתים בשבת, החמרים אחת בשבת, הגמלים אחת לשלשים יום, הספנים אחת לששה חדשים, ואיני יודע לכּוֹן המדרש הזה בכוון, אך נראה בעיני שלמדנו מכאן, שאין העונה שוה בכל אדם, אלא לפי טורח המוטל עליו, שמצינו כאן שמסר לכל תיש עשר עזים, וכן לכל איל, לפי שהם פנויים ממלאכה, דרכן להרבות תשמיש ולעבר עשר נקבות, ובהמה משנתעברה אינה מקבלת זכר, ופרים שעוסקין במלאכה, לא מסר לזכר אלא ארבע נקבות, ולחמור שהולך בדרך רחוקה, שתי נקבות לזכר, ולגמלים שהולכים דרך יותר רחוקה, נקבה אחת לזכר:

Тридцать дойных верблюдиц с их
жеребятами, сорок коров и десять
волов, двадцать ослиц и десять ослят.

גמלי מנקתא ובניהון תלתין תורתא ארבעין ותורי
עסרא אתנן עסרין ועירי עסרא

16 גמלים מיניקות ובניהם שלשים פרות ארבעים
to suck
a female
donkey
ופרים עשרה אתנת עשרים ועירם עשרה:

Rashi

גמלים מיניקות שלשים. ובניהם עמהם. ומדרש אגדה (ב"ר שם) ובניהם, בנאיהם, זכר כנגד נקבה, לפי שצנוע בתשמיש, לא
פרסמו הכתוב:
ועירים. חמורים זכרים:

И дал на руки рабам своим каждое
стадо особо, и сказал рабам своим:
идите впереди меня, и оставляйте
промежуток между стадом и стадом.

ויהב ביד עבדוהי עדרא עדרא בלחודוהי ואמר
לעבדוהי עברו קדמי ורוחא תשוון בין עדרא ובין
עדרא

17 ויתן ביד-עבדיו עדר עדר לבדו ויאמר אל-עבדיו עברו
לפני ורוח תשימו בין עדר ובין עדר:

Rashi

עדר עדר לבדו. כל מין ומין לעצמו:
עברו לפני. דרך יום או פחות, ואני אבוא אחריכם:
ורוח תשימו. עדר לפני חברו מלא עין, כדי להשביע עינו של אותו רשע, ולתווהו על רבוי הדורון:

И приказал первому, сказав: когда
встретит тебя Исав, брат мой, и
спросит тебя, сказав: чей ты? и куда
идешь? и для кого то, что пред
тобою?

ופקד ית קדמאה למימר ארי יערענך עשו אחי
ושאלך למימר למן את ולאן את אול ולמן אלין
דקדמך

18 ויצו את-הראשון לאמר כי יפגשך עשו אחי
to come in
contact
with
ושאלך לאמר למי-אתה ואנה תלך ולמי אלה
where
לפניך:

Rashi

למי אתה. של מי אתה, מי שולחך, ותרגום דמאן את:

ולמי אלה לפניך. ואלה שלפניך של מי הם, למי המנחה הזאת שלוחה למ"ד משמשת בראש התיבה במקום של, כמו וְכָל
אֲשֶׁר אֵתָּה רֹאֶה לִי הוּא, (בראשית לא, מג) שלי הוא, לֵה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ (תהלים כד, א), של ה':

То скажешь: раба твоего Иакова; это
дар, посылаемый господину моему
Исаву, и вот, он сам за нами.

19 וְאָמַרְתָּ לְעֶבֶדְךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה הוּא שְׁלוּחָהּ לְאֹדְנִי

לַעֲשׂוֹ וְהִנֵּה גַם־הוּא אַחֲרֵינוּ:

וְתִימַר לְעֶבֶדְךָ לְיַעֲקֹב תִּקְרָבְתָּא הִיא דְּמִשְׁלָחָא לְרַבּוֹנִי
לַעֲשׂוֹ וְהָא אִף הוּא אֶתִי בְּתִרְנָא

Rashi

ואמרת לעבדך ליעקב. על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון, ששאלת למי אתה, לעבדך ליעקב אני, ותרגומו דעבדך דיעקב,
וששאלת ולמי אלה לפניך, מנחה היא שלוחה וגו':
והנה גם הוא. יעקב:

И приказал он также второму и
третьему и всем следовавшим за
стадами, сказав: подобно этой речи
говорите Исаву, когда встретите его.

20 וַיֹּצִו גַּם אֶת־הַשְּׁנַיִם גַּם אֶת־הַשְּׁלִישִׁי גַּם

אֶת־כָּל־הַהֲלָכִים אַחֲרֵי הָעֵדְרִים לֵאמֹר כְּדָבָר הַזֶּה

תִּדְבְּרוּן אֶל־עִשָׂו בְּמִצְאָכֶם אָתּוֹ:

וּפְקִיד אִף יֵת תְּנִינָא אִף יֵת תְּלִיתָאָה אִף יֵת כָּל דְּאִזְלִין
בְּתַר עֵדְרִיא לְמִימַר כְּפִתְגָמָא הַדִּין תְּמַלְלוּן עִם עִשָׂו
כַּד תִּשְׁכַּחוּן יֵתָהּ

И скажите: вот и раб твой Иаков за
нами, ибо он полагал: укрощу гнев
его даром, идущим впереди меня, и
потом увижу лице его; может быть, он
примет меня благосклонно.

21 וְאָמַרְתֶּם גַּם הִנֵּה עֶבֶדְךָ יַעֲקֹב אַחֲרֵינוּ כִּי־אָמַר אֲכַפְּרָהּ

כִּנְיֹו בַּמִּנְחָה הַהִלַּכְתָּ לְפָנָי וְאַחֲרֵי־כֵן אֶרְאֶה פָּנָיו אוּלַּי

יִשָּׂא פָנָי:

וְתִימְרוּן אִף הָא עֶבֶדְךָ יַעֲקֹב אֶתִי בְּתִרְנָא אַרִי אָמַר
אֲנִיחָנָה לְרוֹגְזָהּ בְּתִקְרָבְתָּא דְּאִזְלַת קֳדָמִי וּבְתַר כּוּ
אַחֲרֵי אַפּוּהִי מְאִים יִסֵּב אִפִּי

Rashi

אכפרה פניו. אבטל רוגזו, וכן וכפר בְּרִיתְכֶם אֶת מָוֶת (ישעיה כח, יח), לא תוכלי כְּפָרָה (שם מז, יא), ונראה בעיני, שכל כפרה שאצל עון וחטא ואצל פנים, כלן לשון קנוח והעברה הן, ולשון ארמי הוא, והרבה בגמרא וכפר ידיה, בעי לכפורי ידיה בההוא גברא, וגם בלשון המקרא נקראים המזורקים של קדש כְּפֹרִי זָהָב, על שם שהכהן מקנח ידיו בהן בשפת המזרק:

И прошел дар пред ним, а он ночевал
в ту ночь в стане.

22 וַתַּעֲבֹר הַמִּנְחָה עַל־פָּנָיו וְהָיָא לָן בְּלִילָה־הָהוּא

בַּמִּנְחָה:

וַעֲבַרְתָּ תִקְרַבְתָּא עַל אַפּוּהִי וְהָיָא בֵּת בְּלִילְיָא הָהוּא
בַּמִּשְׁרִיתָא

Rashi

על פניו. כמו לפניו, וכן חָמַס וְשֵׁד יִשְׁמַע בָּהּ עַל פְּנֵי תַמִּיד (ירמיה ו, ז), וכן הַמְכַעֲסִים אוֹתִי עַל פְּנֵי (ישעיה סה, ג), ומדרש אגדה על פניו, אף הוא שרוי בכעס שהיה צריך לכל זה ב"ר (עו, ח):

И встал в ту ночь, и взял обеих жен
своих и обеих рабынь своих и
одиннадцать детей своих, и
переправился чрез брод на Иабоке.

23 וַיָּקָם | בְּלִילָה הָיָא וַיִּקָּח אֶת־שְׁתֵּי נָשָׁיו וְאֶת־שְׁתֵּי

שִׁפְחֹתָיו וְאֶת־אֶחָד עֶשֶׂר יְלָדָיו וַיַּעֲבֹר אֶת מַעְבַּר יַבֶּק:

וְקָם בְּלִילְיָא הָיָא וַדְבַר יֵת תַּרְמִין נְשׁוּתָיו וְיֵת תַּרְמִין
לְחִינָתָהּ וְיֵת חֵד עֶסֶר בְּנוֹתָיו וַעֲבַר יֵת מַעְבַּר יוֹבֶקָא

Rashi

ואת אחד עשר ילדיו. ודינה היכן היתה, נתנה בתיבה ונעל בפניה, שלא יתן בה עשו עיניו, ולכך נענש יעקב שמנעה מאחיו, שמא תחזירנו למוטב, ונפלה ביד שכם (ב"ר עח, ג):
יבק. שם הנהר:

И взял их, и переправил чрез поток, и
переправил все, что было у него.

24 וַיִּקְחֵם וַיַּעֲבֹרְם אֶת־הַנָּחַל וַיַּעֲבֹר אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ:

וַדְבַּרְנוּן וַעֲבַרְנוּן יֵת נַחְלָא וַאֲעֲבַר יֵת דִּילָהּ

Rashi

את אשר לו. הבהמה והמטלטלים, עשה עצמו כגשר, נוטל מכאן ומניח כאן:

И остался Иаков один; тогда боролся
муж с ним до восхода зари.

25 וַיִּתְּרָ יַעֲקֹב לְבָדּוֹ וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלֹת to bedust

הַשָּׁחַר:

וְאִשְׁתּוֹ יַעֲקֹב בְּלִחְזוֹדוֹהִי וְאִשְׁתִּדֵּל גְּבָרָא עִמָּה עַד דְּסִלַּק צַפְרָא

Rashi

ויותר יעקב. שכח פכים קטנים וחזר עליהם (חולין צא.):

ויאבק איש. מנחם פירש ויתעפר איש, מלשון אבק, שהיו מעלים עפר ברגליהם על ידי נענועם. ולי נראה שהוא לשון ויתקשר, ולשון ארמי הוא, בתר דאביקו ביה, ואבק ליה מיבק לשון עניבה, שכן דרך שנים שמתעצמים להפיל איש את רעהו, שחובקו ואובקו בזרועותיו, ופירשו רז"ל שהוא שרו של עשו (ב"ר עז, ג):

Когда же увидел, что не одолевает
его, то коснулся чашки бедра его, и
вывихнулась чашка бедра Иакова,
когда он боролся с ним.

26 וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ וַיִּגַע בְּכַף-יָרְכוֹ וַתִּקַּע ^{properly} כַּף-יָרְכוֹ

יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ:

וַחֲזָא אַרִי לָא יָכִיל לֵה וַקָּרַב בְּפִתֵי יִרְכָה וְזַע פְּתֵי
יִרְכָא דִיעֲקַב בְּאַשְׁתִּדְלוּתָה עִמָּה

Rashi

ויגע בכף ירכו. קולית הירך התקוע בקילבוסת קרוי כף, על שם שהבשר שעליה כמין כף של קדירה:
ותקע. נתקעקע ממקום חברתה, ודומה לו פֶּן תִּקַּע נִפְשִׁי מִמֶּךָ (ירמיה ו, ח), לשון הסרה, ובמשנה לקעקע ביצתו, לשרש
שרשיהן:

И он сказал: отпусти меня, ибо
взошла заря; он же сказал: не отпущу
тебя, пока не благословишь меня.

27 וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי

אִם-בִּרְכָתְנִי:

וַאֲמַר שְׁלַחֲנִי אַרִי סְלִיק צַפְרָא וַאֲמַר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ
אַלְהֵין בִּרְכָתְנִי

Rashi

כי עלה השחר. וצריך אני לומר שירה ביום (ב"ר עח, א. — חולין צא):
ברכתני. הודה לי על הברכות שברכני אבי, שעשו מערער עליהן. (וכאן קשה לרש"י תברכני היה לו לומר, אלא הודה וכו').
וכן איתא בהדיא בזהר פרשת תזריע עמוד מ"ה ודו"ק):

И он сказал ему: как имя твое? И он
сказал: Иаков.

28 וַיֹּאמֶר אֵלָיו מָה שְׁמֶךָ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב:

וַאֲמַר לֵה מָה שְׁמֶךָ וַאֲמַר יַעֲקֹב

И он сказал: не Иаков будут впредь
звать тебя по имени, а Израиль, ибо
ты боролся с Богом и с человеками, и
ты одолел.

וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יִתְאָמַר עוֹד שְׁמִי אֱלֹהִין יִשְׂרָאֵל אֲרִי
רַב־רֵבֶת קָדָם יְיָ וְעַם גּוֹבְרִיא וִיכָלִתָּא

29 וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב יִתְאָמַר עוֹד שְׁמִי כִּי אִם-יִשְׂרָאֵל
כִּי-שָׂרִיתָ עִם-אֱלֹהִים וְעִם-אֲנָשִׁים וְתוֹכַל:

Rashi

לא יעקב. לא יאמר עוד שהברכות באו לך בעקבה ורמיה, כי אם בשררה וגלוי פנים, וסופך שהקב"ה נגלה עליך בבית אל ומחליף שמך, ושם הוא מברכך, ואני שם אהיה ואודה לך עליהן, וזהו שכתוב וישר אל מלאך ויכל בכה ויתחנן לו (הושע יב, ה), בכה המלאך ויתחנן לו, ומה נתחנן לו, בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו, המתן לי עד שידבר עמנו שם, ולא רצה יעקב, ועל כרחו הודה לו עליהן, וזהו ויברך אותו שם, שהיה מתחנן להמתין לו ולא רצה:
ועם אנשים. עשו ולבן:
ותוכל. להם:

И Иаков спросил, и сказал: скажи же
твое имя? И он сказал: для чего это
спрашиваешь об имени моем? И
благословил его там же.

וַיִּשְׂאֵל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר חֲוִי כֵּעַן שְׁמִי וַיֹּאמֶר לָמָּה דָּנָן אַתָּה
שְׂאֵל לְשְׁמִי וַיִּבְרָךְ יְתָה תַּמָּן

30 וַיִּשְׂאֵל יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הֲגִידָה-נָּא שְׁמִי וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה
תִּשְׂאֵל לְשְׁמִי וַיִּבְרָךְ אֹתוֹ שָׁם:

Rashi

למה זה תשאל. אין לנו שם קבוע, משתנין שמותינו (ב"ר עח, ה), (הכל) לפי מצות עבודת השליחות שאנו משתלחים:

שלישי

И дал Иаков имя месту тому: Пенизэл,
«ибо я видел Бога лицом к лицу, и
душа моя спасена».

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שְׁמָא דְאַתְרָא פְּנִיאל אֲרִי חֲזִיתִי מְלָאכְיָא
דִּי אִפִּין בְּאִפִּין וְאַשְׁתַּזְכַּת נַפְשִׁי

31 וַיִּקְרָא יַעֲקֹב שֵׁם הַמָּקוֹם פְּנִיאל כִּי-רָאִיתִי אֱלֹהִים פָּנִים
אֶל-פָּנִים וְתִנְצַל נַפְשִׁי:

И взошло пред ним солнце, когда он
проходил Пенуэл; и хромал он на
бедро свое.

properly
וַיִּזְרַח לֹו הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת־פְּנוּאֵל וְהוּא 32

צִלַּע עַל־יָרְכוֹ:

וַדָּנָח לָהּ שְׁמִשָּׂא כָמָא דִּי עָבַר יֵת פְּנוּאֵל וְהוּא
מְטַלַּע עַל יָרְכָה

Rashi

ויוזרח לו השמש. לשון בני אדם הוא, כשהגענו למקום פלוני האיר לנו השחר, זהו פשוטו. ומדרש אגדה ויוזרח לו, לצרכו, לרפאות את צלעתו, כמה דתימא שמש צדקה ומרפא בכנפיה (מלאכי ג, כ), ואותן שעות שמיהרה לשקוע בשבילו כשיצא מבאר שבע, מיהרה לזרוח בשבילו: והוא צלע. היה צולע כשזרחה השמש:

Поэтому не едят сыны Израилевы
сухой жилы, которая на чашке бедра,
до сего дня, потому что он коснулся
чашки бедра Иакова, сухой жилы.

rheumatic
or crippled
הַנֶּשֶׁה

sinew
גִּיד

עַל־פֶּן לֹא־יֵאָכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־ 33

אֲשֶׁר עַל־כָּף הַיָּד עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי נָגַע בְּכַף־יָדוֹ

יַעֲקֹב בְּגִיד הַנֶּשֶׁה:

עַל כֵּן לֹא יֵיכָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵת גִּידָא דְנִשְׂיָא דִּי עַל
פְּתִי יֶרְכָא עַד יוֹמָא הַדִּין אַרִי קָרִיב בְּפִתִי יֶרְכָא דִּיעֲקֹב
בְּגִידָא דְנִשְׂיָא

Rashi

גיד הנשה. ולמה נקרא שמו גיד הנשה, לפי שנשה ממקומו ועלה, והוא לשון קפיצה, וכן נשתה גבורתם (ירמיה נא, ל), וכן כי נשני אלהים את כל עמלי (בראשית מא, נא):

בראשית 33

И поднял Иаков глаза свои, и увидел,
и вот, Исав идет, и с ним четыреста
человек, и он распределил детей по
Лии и по Рахили и по обеим
рабыням.

וַיִּזְקַף יַעֲקֹב עֵינָיו וַיַּחְזֹא וְהָא עֲשׂוֹ אֲתָא וְעִמָּה אַרְבַּע
מָאָה גְבָרִין וּפְלִיג יֵת בְּנֵיָא עַל לָאָה וְעַל רָחֵל וְעַל
מְרִתֵּין לְחֵינְתָא

И поставил рабынь и детей их
впереди, и Лию и детей её затем, а
Рахиль и Иосифа на конце.

וְשׁוּי יֵת לְחֵינְתָא וְיֵת בְּנֵיהֶן קִדְמָאִין וְיֵת לָאָה וּבְנָהָא
בְּתַרְאִין וְיֵת רָחֵל וְיֵת יוֹסֵף בְּתַרְאִין

А сам пошел впереди их, и
поклонился до земли семь раз, пока
не подошел к брату своему.

וְהוּא עֵבֶר קִדְמֵיהוֹן וּסְגִיד עַל אֲרָעָא שְׁבַע זְמָנִין עַד
מִקְרִבָּה עַד (נ"י לִוְת) אָחוּהִי

1 וַיֵּשָׂא יַעֲקֹב עֵינָיו וַיַּחְזֹא וְהִנֵּה עֲשָׂו בָּא וְעִמּוֹ אַרְבַּע

מָאָה אִישׁ וַיַּחֲצֵן ^{to cut or split in two} אֶת־הַיָּלָדִים עַל־לָאָה וְעַל־רָחֵל

וְעַל שְׁתֵּי הַשִּׁפְחֹת:

2 וַיִּשֶׂם אֶת־הַשִּׁפְחֹת וְאֶת־יְלָדֵיהֶן רִאשֹׁנָה וְאֶת־לָאָה

וְיְלָדֶיהָ אַחֲרָנִים וְאֶת־רָחֵל וְאֶת־יוֹסֵף אַחֲרָנִים:

Rashi

ואת לאה וילדיה אחרונים. אחרון אחרון חביב:

3 וְהוּא עֵבֶר לִפְנֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחוּ אֶרְצָה שֶׁבַע פְּעָמִים

עַד־גֻּשְׁתּוֹ עַד־אֶחָיו:

Rashi

עבר לפניהם. אמר, אם יבא אותו רשע להלחם, ילחם בי תחלה:

И побежал Исав на встречу ему, и
обнял его, и пал на шею его, и
поцеловал его, и они плакали.

4 וַיֵּרֶץ עֵשָׂו לִקְרָאתוֹ וַיַּחְבְּקֵהוּ וַיִּפֹּל עָלָיו צִוְּאָרָו
the back of the neck to clasp
וַיִּשָּׁקֵהוּ to kiss
וַיִּבְכּוּ:

וְרַהֲטָ עֵשָׂו לְקַדְמוֹתָהּ וְגַפְפָּהּ וַיִּפֹּל עַל צִוְּאָרָהּ וַיִּשָּׁקֶהּ
וַיִּבְכּוּ

Rashi

ויחבקהו. נתגלגלו רחמיו כשראהו משתחוה כל השתחוואות הללו:
וישקהו. נקוד עליו, ויש חולקין בדבר הזה בברייתא דספרי (ספרי בהעלותך ט), יש שדרשו נקודה זו, לומר שלא נשקו בכל
לבו (ב"ר עח, ט). אמר רבי שמעון בן יוחאי, הלכה היא, בידוע שעשו שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה, ונשקו
בכל לבו (ב"ר שם):

И поднял он глаза свои, и увидел жен
и детей, и сказал: кто эти у тебя? И он
сказал: дети, которыми Бог явил
милость рабу твоему.

5 וַיִּשָּׂא אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-הַנָּשִׁים וְאֶת-הַיְלָדִים וַיֹּאמֶר
מִי־אֵלֶּה לָּךְ וַיֹּאמֶר הַיְלָדִים אֲשֶׁר־חָנַן אֱלֹהִים
אֶת־עַבְדְּךָ:

וַיִּזְקַף יָת עֵינָוְהִי וַחֲזָא יֵת נָשִׂאָ וַיֵּת בְּנִיאָ וַאֲמַר מִן אֵלִין
לָךְ וַאֲמַר בְּנִיאָ דִּי חָנָן יֵת עַבְדְּךָ

Rashi

מי אלה לך. מי אלה להיות שלך:

רביעי

И подошли рабыни, они и дети их, и
поклонились.

6 וַתֵּגֶשְׁןָ הַשִּׁפְחוֹת הַנָּה וַיְלִדֵיהֶן וַתִּשְׁתַּחֲוּוּ:

וַקְרִיבּוּ לְחִינְתָּא אֲנוּן וּבְנֵיהֶן וּסְגִידוּ

И подошли также Лие и дети её, и
поклонились; напоследок подошли
Иосиф и Рахиль, и поклонились.

7 וַתֵּגֶשׁ גַּם-לֵאָה וּלְדָתָהּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ וְאַחַר נָגַשׁ יוֹסֵף וְרָחֵל
וַיִּשְׁתַּחֲוּ:

וּקְרִיבָא אֶף לֵאָה וּבְנֶהָא וּסְגִידוּ וּבִתְרָן כֵּן קְרִיב יוֹסֵף
וְרָחֵל וּסְגִידוּ

Rashi

נגש יוסף ורחל. בכלן האמהות נגשות לפני הבנים, אבל ברחל, יוסף נגש לפניו, אמר, אמי יפת תואר, שמא יתלה בה עיניו אותו רשע, אעמוד כנגדה ואעכבנו מלהסתכל בה, מכאן זכה יוסף לברכת עלי עין:

И сказал он: к чему у тебя весь этот
стан, который я встретил? И он
сказал: чтобы найти благоволение в
глазах господина моего.

8 וַיֹּאמֶר מִי לָךְ כָּל-הַמַּחֲנֶה הַזֶּה אֲשֶׁר פָּגַשְׁתִּי וַיֹּאמֶר
לְמַצְאֹתוֹן בְּעֵינַי אֲדֹנִי:

to come in
contact
with

וַאֲמַר מֶן לָךְ כָּל מַשְׁרִיתָא הָדִין דִּי עָרַעִית וַאֲמַר
לְאַשְׁכַּחא רַחֲמִין בְּעֵינַי רַבּוֹנִי

Rashi

מי לך כל המחנה. מי כל המחנה אשר פגשתי שהוא שלך, כלומר למה הוא לך. ופשוטו של מקרא על מוליכי המנחה. ומדרשו, כתות של מלאכים פגע, שהיו דוחפין אותו ואת אנשיו, ואומרים להם, של מי אתם, והם אומרים להם של עשו, והן אומרים הכו הכו, ואלו אומרים הניחו, בנו של יצחק הוא, ולא היו משגיחים עליו, בן בנו של אברהם הוא, ולא היו משגיחים עליו, אחיו של יעקב הוא, אומרים להם אם כן משלנו אתם:

И сказал Исав: есть у меня много;
брат мой! пусть будет твоим, что твое.

9 וַיֹּאמֶר עֲשׂוּ יִשְׁלִי רֵב אֲחִי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר-לָךְ:

וַאֲמַר עֲשׂוּ אֵית לִי סְגִי אֲחִי אֲצִלַּח בְּדִילָךְ

Rashi

יהי לך אשר לך. כאן הודה לו על הברכות (ב"ר עח, יא):

Но Иаков сказал: нет, если только я
нашел благоволение в глазах твоих,
то прими дар мой от руки моей, так
как я увидел лице твое, как бы кто
увидел лице Бога, и ты был ко мне
благосклонен.

וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב בְּכַעַז אִם כָּעֵן אֲשַׁכְּחִית רַחֲמִין בְּעֵינַיִךְ
וּתְקַבֵּל תְּקַרְבָּתִי מִן יְדֵי אָרִי עַל כֵּן חֲזַתְנִון לְאַפֶּיךָ
כְּחִיזוֹ אִפִּי רַבְּרָבִיא וְאַתְרַעִית לִי

Rashi

אל נא. אל נא תאמר לי כן:

אם נא מצאתי חן בעיניך ולקחת מנחתי מידי כי על כן ראיתי פניך וגו'. כי כדאי והגון לך שתקבל מנחתי, על אשר ראיתי
פניך, והן חשובין לי כראיית פני המלאך, שראיתי שר שלך ועוד, על שנתרצית לי למחול על סורחני. ולמה הזכיר לו ראיית
המלאך, כדי שיתירא הימנו, ויאמר, ראה מלאכים וניצול, איני יכול לו מעתה:
ותרצני. נתפייסת לי. וכן כל רצון שבמקרא לשון פיוס, אפיצומנ"ט בלע"ז, וכן כי לא לרצון יהיה לכם (ויקרא כב, כ),
הקרבות באות לפייס ולרצות, וכן שפתי צדיק ידעון רצון (משלי י, לב), יודעים לפייס ולרצות:

Прими же дар мой, который
приносится тебе, ибо Бог явил мне
милость, и потому что есть у меня все.
И он упрашивал его, и он принял.

קָבַל כָּעֵן יֵת תְּקַרְבָּתִי דְּאִתּוֹתִיאָת לָךְ אָרִי רַחֲמִין עָלִי
(קדם) יי וארי אית לי כלאי ואתקף בה וקביל

Rashi

ברכתי. מנחתי, מנחה זו הבאה על ראיית פנים, ולפרקים אינה באה אלא לשאילת שלום, וכל ברכה שהיא לראיית פנים, כגון
וַיִּבְרַךְ יַעֲקֹב אֶת פְּרֻעָה, עָשׂוֹ אֶתִּי בְּרָכָה (מלכים ב יח, לא), דסנחריב, וכן לְשָׁאֵל לוֹ לְשָׁלוֹם וּלְבָרְכוֹ (שמואל ב ח, י), דתועי
מלך חמת, כולם לשון ברכת שלום הן, שקורין בלע"ז שלודא"ר, אף זו ברכתי, מו"ן שלו"ד:
אשר הובאת לך. לא טרחת בה, ואני יגעתי להגיעה עד שבאה לידך (ב"ר עח, יב):
חנני. נו"ן ראשונה מודגשת, לפי שהיא משמשת במקום שתי נוני"ן, שהיה לו לומר חננני, שאין חנן בלא שני נוני"ן,
והשלישית לשימוש, כמו עשני, זבדני:
יש לי כל. כל ספוקי, ועשו דבר בלשון גאווה, יש לי רב, יותר ויותר מכדי צרכי:

10 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל-נָא אִם-נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וּלְקַחְתָּ

מִנְחָתִי מִיָּדִי כִּי עַל-פָּנַי רָאִיתִי פְּנֶיךָ כִּרְאֵת פְּנֵי אֱלֹהִים

וּתְרַצְנִי:

11 קַח-נָא אֶת-בְּרַכְתִּי אֲשֶׁר הִבָּאת לָךְ כִּי-חֲנַנִי אֱלֹהִים

וְכִי יִשְׁלִי-כָל וַיִּפְצֹר רָבוּ וַיִּקַּח:

to peck at

И сказал: двинемся и пойдем, и я
пойду подле тебя.

12 וַיֹּאמֶר נִסְעָה וְנֵלְכָה וְאֵלֵכָה לְנִגְדְּךָ:

וַיֹּאמֶר נָטַל וְנָהַךְ וְאֵיהֶךְ לְקִבְלְךָ

Rashi

נסעה. כמו שְׁמָעָה, סִלְחָה, שהוא כמו שמע, סלח, אף כאן נסעה כמו נסע, והנו"ן יסוד בתיבה, ותרגום של אונקלוס טול (נ"א נטל) ונהך, עשו אמר ליעקב נסע מכאן ונלך:

ואלכה לנגדך. בשוה לך, טובה זו אעשה לך, שאאריך ימי מהלכתי ללכת לאט כאשר אתה צריך, וזהו לנגדך, בשוה לך:

Но он сказал ему: господин мой
знает, что дети нежны, и что мелкий
и крупный скот кормят детей; если
погонят их один день, то помрет весь
скот.

13 וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדֹנָי יֵלֶע פִּי-הַיְלָדִים רַכִּים וְהַצֹּאן

וְהַבֶּקֶר עֲלֹת עָלָי וּדְפְקוּם יוֹם אֶחָד וּמָתוּ כָּל-הַצֹּאן:

וַיֹּאמֶר לֵה רַבּוֹנִי יָדַע אֲרִי יִנְקִיָּא רַכִּיכִין וְעִנָּא וְתוֹרִי
מִיִּנְקִתָּא עָלִי וּדְחֻקְנֹן יוֹמָא חַד וַיִּמּוּתוּן כָּל עִנָּא

Rashi

עלות עלי. הצאן והבקר שהן עלות, מוטלות עלי לנהלן לאט.

עלות. מגדלות עולליהן, לשון עולל ויונק (איכה ב, יא), עול ימים (ישעיה סה, כ), שְׁתֵּי פְרוֹת עֲלֹת (שמואל-א ו, י), ובלע"ז אנפטי"ש:

ודפקום יום אחד. (ואם ידפקום יום אחד) ליגעם בדרך במרוצה, ומתו כל הצאן:

ודפקום. כמו קול דודי דופק (שיר השירים ה, ב), נוקש בדלת:

Пусть же господин мой идет впереди
раба своего, а я поплетусь медленно
по следам скота, который предо
мною, и по следам детей, пока не
прииду к господину моему в Сеир.

14 יַעֲבֹר־נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי עַבְדִּי וְאֲנִי אֶתְנַהֲלָהּ

לְרֵגֶל הַמִּלְאכָה אֲשֶׁר-לִפְנֵי וּלְרֵגֶל הַיְלָדִים עַד

אֲשֶׁר-אָבָא אֶל-אֲדֹנִי שְׁעִירָה:

יַעֲבֹר כְּעֵן רַבּוֹנִי קָדָם עַבְדָּהּ וְאֲנִי אֶדְבֵּר בְּנִיח לְרֵגֶל
עוֹבְדָתָא דִּי קָדָמִי וּלְרֵגֶל יִנְקִיָּא עַד דִּי אַעוֹל לְוֹת רַבּוֹנִי
לְשַׁעִיר

Rashi

יעבר נא אדני. אל תאריך ימי הליכתך, עבור כפי דרךך, ואף אם תתרחק:

אתנהלה. אתנהל, ה"א יתירה, כמו אַרְדָּה, אשמעה:

לאטי. לאט שלי, לשון נחת כמו הַהוֹלָכִים לָאֵט (ישעיה ח, ו), לָאֵט לִי לְנַעַר (שמואל-ב יח, ה). לאטי, הַלִּמְ"ד מן היסוד ואינה משמשת, אתנהל נחת שלי:

לרגל המלאכה. לפי צורך הליכת רגלי המלאכה המוטלת עלי להוליד:

ולרגל הילדים. לפי רגליהם שהם יכולים לילך:

עד אשר אבא אל אדני שעירה. הרחיב לו הדרך, שלא היה דעתו ללכת אלא עד סוכות, ואמר עד אשר אבוא אל אדוני שעירה, אמר, אם דעתו לעשות לי רעה, ימתין עד בואי אצלו, והוא לא הלך, ואימתי ילך, בימי המשיח (ב"ר עח, יד), שנאמר וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהָרָה צִיּוֹן לְשֹׁפֵט אֶת הָרָעָה (עובדיה א, כא). ומדרשי אגדה יש לפרשה זו רבים:

И сказал Исав: так приставлю к тебе
из людей, которые при мне. Но тот
сказал: зачем это? лишь бы найти мне
благоволение в глазах господина
моего.

to place
permanently

15 וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ אֶצִּיגָה גָּאָ עִמָּךְ מִן־הָעַם אֲשֶׁר אִתִּי

וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה אֲמַצְאֶחֶן בְּעֵינֵי אֲדֹנִי:

וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ אֲשַׁבּוֹק בְּעֵן עִמָּךְ מִן־עַמִּי דְעַמִּי וַיֹּאמֶר

לְמָה דָּנִן אֲשַׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינֵי רַבּוֹנִי

Rashi

ויאמר למה זה. תעשה לי טובה זו שאיני צריך לה:

אמצא חן בעיני אדני. ולא תשלם לי עתה שום גמול:

И возвратился Исав в тот же день
своим путем в Сеир.

16 וַיָּשָׁב בַּיּוֹם הַהוּא עֲשׂוֹ לְדֶרֶכוֹ שְׁעִירָה:

וְתַב בְּיוֹמָא הַהוּא עֲשׂוֹ לְאַרְחָה לְשַׁעִיר

Rashi

וישב ביום ההוא עשו לדרכו. עשו לבדו, וד' מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו אחד אחד (ב"ר עח, טו), והיכן פרע להם הקב"ה בימי דוד, שנאמר כִּי אִם אֶרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ נָעַר אֲשֶׁר רָכְבוּ עַל הַגָּמְלִים (שמואל-א ל, יז):

А Иаков двинулся в Суккот, и построил себе жилище, и для скота своего сделал шалаши. Посему дали имя месту тому: Суккот.

וַיַּעֲקֹב נָטַל לְסֻכּוֹת וּבָנָא לָהּ בֵּיתָא וְלִבְעִירָה עֲבֹד
מִטְלֵן עַל כֵּן קָרָא שְׁמָא דְאַתְרָא סֻכּוֹת

17 וַיַּעֲקֹב נָסַע סֻכָּתָה וַיִּבֶן לָוּ בֵּית וּלְמִקְנֵהוּ עָשָׂה
סֻכָּת ^{booth} עַל־כֵּן קָרָא שְׁמֵה־מָקוֹם סֻכּוֹת: (ס)

Rashi

ויבן לו בית. שהיה שם י"ח חדש, קיץ וחורף וקיץ, סכות קיץ, בית חורף, סכות קיץ (מגילה יז):

И пришел Иаков благополучно в город Сихем, который в земле Ханаанской — пришедши из Паддан-Арама —; и расположился в виду города.

וְאַתָּא יַעֲקֹב שָׁלִים קָרְתָּא דְשָׁכֻם דִּי בְּאַרְעָא דְכְּנָעַן
בְּמִיתָהּ מִפְּדֹן דְאַרְם וּשְׂרָא לְקַבֵּל (אֲפִי) קָרְתָּא

18 וַיָּבֹא יַעֲקֹב שָׁלִים עִיר שְׁכָם אֲשֶׁר בְּאַרְצָא כְּנָעַן בְּבֹאֹ
מִפְּדֹן אֲרָם וַיַּחֲנוּ אֶת־פְּנֵי הָעִיר:

Rashi

שלם. שלם בגופו, שנתרפא מצלעתו, שלם בממונו, שלא חסר כלום מכל אותו דורון, שלם בתורתו (שבת לג:), שלא שכח תלמודו בבית לבן:
עיר שכם. כמו לעיר, וכמוהו עד בואנה בית לחם (רות א, יט):
בבאו מפדן ארם. כאדם האומר לחבירו, יצא פלוני מבין שיני אריות ובא שלם, אף כאן ויבא שלם מפדן ארם, מלבן ומעשו שנזדווגו לו בדרך: ויחן את פני העיר. ערב שבת היה, בשאלתות דרב אחאי:

И купил часть поля, на котором раскинул шатер свой, из рук сынов Хамора, отца Сихемова, за сто кесита.

וַיִּזְכֹּן יֵת אַחְסָנַת חֻקְלָא דִּי פָּרַס תַּמָּן מִשְׁכְּנָהּ מִיָּדָא
דְּבְנֵי חֲמוֹר אָבוּהִי דְשָׁכֻם בְּמִאָּה חוֹרְפָן

19 וַיִּקְן אֶת־חֻקְלַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר נָטָה־שָׁם אֹהֱלֹ מִיָּד
בְּנֵי־חֲמוֹר אָבִי שְׁכָם בְּמִאָּה קֶשֶׁטָה : ^{unit of ancient currency}

Rashi

קשיטה. מעה. אמר רבי עקיבא, כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למעה, קשיטה. (ותרגומו חורפן טובים, חריפים בכל מקום, כגון עבר לסחר):

И поставил там жертвенник, и назвал
его: Бог есть Бог Израилев.

20 וַיִּצְבֹּשׁ שֵׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא־לּוֹ אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (ס)

וַאֲקָם תַּמָּן מִדְּבַחָא וּפְלַח עֲלוֹהֵי קָדָם אֵל אֱלֹהָא
דְּיִשְׂרָאֵל

Rashi

ויקרא לו אל אלהי ישראל. לא שהמזבח קרוי אלהי ישראל, אלא על שם שהיה הקב"ה עמו והצילו, קרא שם המזבח על שם הנס, להיות שבחו של מקום נזכר בקריאת השם, כלומר, מי שהוא אל, הוא הקב"ה, הוא לאלהים לי, ששמי ישראל, וכן מצינו במשה, וַיִּקְרָא שְׁמוֹ ה' נָסִי (שמות יז, טו), לא שהמזבח קרוי ה', אלא על שם הנס קרא שם המזבח, להזכיר שבחו של הקדוש ברוך הוא, ה' הוא נסי. ורבותינו דרשו (מגילה יח.), שהקדוש ברוך הוא קראו ליעקב אל, ודברי תורה כפֿטֿישׁ יפֿצֿץ סִלֵּעַ, מתחלקים לכמה טעמים, ואני לישב פשוטו של מקרא באתי:

חמישי

בראשית 34

Раз вышла Дина, дочь Лии, которую
она родила Иакову, поглядеть на
дочерей земли той.

1 וַתֵּצֵא דִינָה בַת־לֵאָה אֲשֶׁר יָלְדָה לְיַעֲקֹב לְרָאוּת בָּבְנוֹת

הָאָרֶץ:

וּנְפִקַת דִּינָה בַת לֵאָה דִּי יָלִידַת לְיַעֲקֹב לְמַחְזֵי בְּבִנֹת
אָרְעָא

Rashi

בת לאה. ולא בת יעקב, אלא על שם יציאתה נקראת בת לאה, שאף היא יצאנית היתה, שנאמר וַתֵּצֵא לֵאָה לְקָרְאוֹ (ב"ר פ', א), (ועליה משלו המשל כְּאִמָּה כְּבִתָּה): (ב)

И увидел ее Сихем, сын Хамора,
Хиввея, князя земли той, и взял ее, и
лег с нею, и сделал ей насилие.

וַחֲזָא יִתְה שְׁכָם בֶּר חָמוֹר חוֹאָה רַבָּא דְאַרְעָא וּדְבָר
יִתְה וּשְׁכִיב יִתְה וְעֵנְיָה

Hivite
2 וַיֵּרָא אֹתָהּ שְׁכָם בֶּן־חָמוֹר הַחִוִּי נָשִׂיא הָאֲרָץ
וַיִּקַּח אֹתָהּ וַיִּשְׁכַּב אִתָּהּ וַיַּעֲנֶהּ:

Rashi

וישכב אותה. כדרכה:

ויענה. שלא כדרכה (יומא עז:):

И прилепилась душа его к Дине,
дочери Иаковлевой, и он полюбил
отроковицу, и говорил по сердцу этой
отроковицы.

וְאַתְרַעִיאת נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בִּת יַעֲקֹב וְרָחִים יָת עוֹלָמְתָּא
וּמְלִיל עַל לְבָא דְעוֹלָמְתָּא

3 וַתִּדְבֶּק נַפְשׁוֹ בְּדִינָה בִּת־יַעֲקֹב וַיֶּאֱהַב אֶת־הַנְּעָרָה וַיְדַבֵּר
עַל־לֵב הַנְּעָרָה:

Rashi

על לב הנערה. דברים המתישבים על הלב, ראי אביך בחלקת שדה קטנה כמה ממון בזבו, אני אשיאך ותקנה העיר וכל

שדותיה:

И сказал Сихем Хамору, отцу своему,
так: возьми мне девицу эту в жену.

וַאֲמַר שְׁכָם לְחָמוֹר אָבוּהִי לְמִימָר סָב לִי יִת עוֹלָמְתָּא
הָדָא לְאַנְתּוּ

4 וַיֹּאמֶר שְׁכָם אֶל־חָמוֹר אָבִיו לֵאמֹר קַח־לִי אֶת־הַיְלָדָה
הַזֹּאת לְאִשָּׁה:

А Иаков услышал, что он обезчестил
Дину, дочь его; но как сыны его были
со скотом его в поле, то молчал Иаков
до прихода их.

וַיַּעֲקֹב שָׁמַע אֲרִי סָאִיב יִת דִּינָה בְּרִיתָהּ וּבְנוֹהִי הָווּ עִם
גִּיתוֹהִי בַּחֲקָלָא וְשָׁתִיק יַעֲקֹב עַד מִיתִיהוֹן

5 וַיַּעֲקֹב שָׁמַע כִּי טָמְא אֶת־דִּינָה בָתּוֹ וּבְנָיו הָיוּ
אֶת־מִקְנֵהוּ בַּשָּׂדֶה וְהִחְרִישׁ יַעֲקֹב עַד־בָּאָם:

И вышел Хамор, отец Сихемов, к
Иакову, поговорить с ним.

6 וַיֵּצֵא חָמוֹר אָבִי־שָׁכֶם אֶל־יַעֲקֹב לְדַבֵּר אִתּוֹ:

וּנִפְקַח חָמוֹר אָבוֹהֵי דְשָׁכֶם לְוֹת יַעֲקֹב לְמַלְלָא עֲמָה

Сыны же Иакова пришли с поля;
услышав это, опечалились мужи эти,
и это весьма раздосадовало их,
потому что бесчестие нанес он
Израилю, легши с дочерью Иакова; а
так не делают.

7 וּבְנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ מִן־הַשָּׂדֶה כְּשִׁמְעֵם וַיִּתְעַצְבוּ הָאָנָשִׁים

וַיַּחַר לָהֶם מְאֹד כִּי־נִבְלָה עָשָׂה בְּיִשְׂרָאֵל לְשָׁכֶם

אֶת־בֶּת־יַעֲקֹב וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה:

וּבְנֵי יַעֲקֹב עָלוּ מִן חַקְלָא כַּד שָׁמְעוּ וְאִתְנַסִּיסוּ גְבֵרֵי
וַתִּקְרִיף לָהֶון לְחַדָּא אֲרִי קָלְנָא עֲבַד בְּיִשְׂרָאֵל לְמַשְׁכָּב
עִם בֶּת יַעֲקֹב וְכֵן לֹא כָשָׁר לְאַתְעֲבָדָא

Rashi

וכן לא יעשה. לענות את הבתולות, שהאומות גדרו עצמן מן העריות על ידי המבול (ב"ר פ, ו):

И говорил Хамор с ними, сказав:
Сихем, сын мой, — душа его
привязалась к дочери вашей; дайте
же ее ему в жену.

8 וַיְדַבֵּר חָמוֹר אִתָּם לֵאמֹר שָׁכֶם בְּנִי ^{to cling} חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ

בְּבִתָּכֶם תָּנוּ נָא אֶתָּה לּוֹ לְאִשָּׁה:

וּמִלִּיל חָמוֹר עֲמָהֶון לְמִימַר שָׁכֶם בְּרִי אֶתְרַעִיאת
נַפְשָׁה בְּבִרְתִּיכֶון הָבוּ כְּעֵן יְתָה לָהּ לְאַנְתִּי

Rashi

חשקה. חפצה:

И породнитесь с нами: ваших
дочерей отдавайте за нас, а наших
дочерей берите за себя.

9 וַהֲתַחַתְנוּ אִתָּנוּ בְּנֵיתֵיכֶם תַּתְנוּ־לָנוּ וְאֶת־בְּנֵיתֵינוּ תִּקְחוּ

לָכֶם:

וַתַּחַתְתְּנוּ בְּנָא בְּנֵיתִיכֶון תַּתְנוּ לָנָא וַיִּת בְּנֵיתָנָא תִּסְבוּן
לָכֶון

И живите с нами, и земля эта будет
вам открыта, живите и кочуйте в ней,
и приобретайте в ней собственность.

וְעָמְנָא תַתְּבוּן וְאַרְעָא תְּהִי קְדָמִיכֹון תִּיבוּ וְעִבְדוּ בָּהּ
סְחוּרְתָא וְאַחֲסִינוּ בָּהּ

Сихем же сказал отцу её и братьям её:
лишь бы найти мне благоволение в
глазах ваших, и что вы скажете мне, я
дам.

וְאָמַר שָׁכֶם לְאָבוּהָא וּלְאֶחָהּ אִשְׁכַּח רַחֲמִין בְּעֵינֵיכֹון
וְדִי תִמְרוּן לִי אֶתֶן

Наложите на меня самое большое
вено и дары, и я дам, как вы скажете
мне; только дайте мне отроковицу в
жену.

אֶסְגוּ עָלַי לַחְדָּא מוֹהָרִין וּמַתָּנִין וְאֶתֶן כָּמָא דִּי תִמְרוּן
לִי וְהָבוּ לִי יָת עוֹלָמְתָא: לְאִנְתִּי

10 וְאַתָּנוּ תִשְׁבּוּ וְהָאָרֶץ תִּהְיֶה לְפָנֵיכֶם שְׁבוּ וּסְחֹרוּהָ
וְהָאֶחָזוּ בָּהּ:

11 וַיֹּאמֶר שָׁכֶם אֶל-אָבִיהָ וְאֶל-אֶחָיָה אֲמַצְאֶחֶן בְּעֵינֵיכֶם
וְאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי אֶתֶן:

12 הֲרָבּוּ עָלַי מְאֹד מְהֵרָה וּמַתָּן וְאַתָּנָה כְּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ אֵלַי
וְתִנּוּ-לִי אֶת-הַנְּעָרָה לְאִשָּׁה:

Rashi

מהר. כתובה (שם ז):

И отвечали сыны Иаковлевы Сихему
и Хамору, отцу его, с хитростию, и
говорили — потому что он
обезчестил Дину, сестру их —,

וְאֶתִיבוּ בְנֵי יַעֲקֹב יָת שָׁכֶם וְיָת חָמוֹר אָבוּהִי בְּחִכְמָתָא
וּמְלִילוֹ דִּי סָאב יָת דִּינָה אֶחָתְהוֹן

13 וַיַּעֲנוּ בְנֵי-יַעֲקֹב אֶת-שָׁכֶם וְאֶת-חָמוֹר אָבִיו בְּמַרְמָה
וַיִּדְבְּרוּ אֲשֶׁר טָמְא אֶת דִּינָה אֶחָתָם:

Rashi

במרמה. בחכמה:

אשר טמא. הכתוב אומר שלא היתה רמיה, שהרי טמא את דינה אחותם (ב"ר פ, ח):

И сказали им: не можем сделать
этого, чтобы выдать сестру нашу за
человека, у которого есть крайняя
плоть, ибо это позор для нас.

14 וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה לְתַת

אֶת־אֲחֹתֵנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר־לוֹ עֶרְלָה ^{foreskin} כִּי־חֲרָפָה הוּא

לָנוּ:

וַיֹּאמְרוּ לְהוֹן לֹא נִכּוּל לְמַעַבְד פְּתֻגָּמָא הָדִין לְמִתָּן יֵת
אֲחֻתָּנָא לְגִבְרָא דִּי לִיה עֶרְלָתָא אַרִי חֲסוּדָא הִיא לָנָא

Rashi

חרפה הוא. שמץ פסול הוא אצלנו, הבא לחרף חברו הוא אומר לו, ערל אתה, או בן ערל. חרפה בכל מקום, גדוף:

С тем только мы согласимся с вами:
если вы будете как мы, чтобы обрезан
был у вас всякий мужеского пола.

15 אֲדִי־בָנָאֵת נָאוֹת לָכֶם אִם תִּהְיוּ כָּמֶנוּ לְהַמָּל לָכֶם

כָּל־זָכָר:

בְּרִם בְּדָא נְתַפֵּס לָכוֹן אִם תִּהְיוּ כְּפֻתָנָא לְמַגְזֵר לָכוֹן
כָּל דְּכוּרָא

Rashi

נאות לכם. נתרצה לכם, לשון וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֲנִים (מלכים ב יב, ט) (ביהודע):

להמול. להיות נמול, אינו לשון לפעול, אלא לשון להפעל:

Тогда будем выдавать наших дочерей
за вас, а ваших дочерей брать за себя,
и будем жить с вами, и будем одним
народом.

16 וְנָתַנוּ אֶת־בְּנוֹתֵינוּ לָכֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיכֶם נִקַּח־לָנוּ וַיֵּשְׁבוּ

אִתְּכֶם וְהָיִינוּ לְעָם אֶחָד:

וְנִתְּנוּ יֵת בְּנִתָּנָא לָכוֹן וְיֵת בְּנִתֵּיכוֹן נִסְב לָנָא וְנִתְּוּב

עִמָּכוֹן וְנִיהִי לְעָמָא חָד

Rashi

ונתנו. נו"ן שנייה מודגשת, לפי שהיא משמשת במקום שתי נוני"ן, ונתנו:

ואת בנותיכם נקח לנו. אתה מוצא בתנאי שאמר חמור ליעקב ובתשובת בני יעקב לחמור, שתלו החשיבות בבני יעקב, ליקח
בנות שכם את שיבחרו להם, ובנותיהם יתנו להם לפי דעתם, דכתיב ונתנו את בנותינו, לפי דעתנו, ואת בנותיכם נקח לנו, ככל
אשר נחפוץ, וכשדברו חמור ושכם בנו אל יושבי עירם, הפכו הדברים, את בנותם נקח לנו לנשים, ואת בנותינו נתן להם, כדי
לרצותם שיאותו להמול:

А если не послушаетесь нас, чтобы
обрезаться, то мы возьмем дочь нашу,
и уйдем.

וְאִם לֹא תִקְבְּלוּן מִנָּנָא לְמַגְזֵר וְנִדְבֵר יֵת בְּרִתָּנָא וְנִזְיֵל

И понравились слова их в глазах
Хамора и в глазах Сихема, сына
Хаморова.

וְשִׁפְרוּ פִתְגָמֵיהוֹן בְּעֵינֵי חָמוֹר וּבְעֵינֵי שָׁכֶם בֶּר חָמוֹר

И не умедлил отрок исполнить это,
потому что он пожелал дочери
Иакова, и он был более всех уважаем в
доме отца своего.

וְלֹא אוֹחֵר עוֹלִימָא לְמַעֲבֵד פִּתְגָמָא אַרִי אֶתְרַעֵי בִּבְתִּי
יַעֲקֹב וְהוּא יָקִיר מְכַל בֵּית אָבוּהִי

И пришел Хамор и Сихем, сын его, к
воротам города своего, и говорили
людям города своего, сказав:

וְאַתָּא חָמוֹר וּשָׁכֶם בְּרִיה לְתַרַע קְרִתְהוֹן וּמְלִילוֹ עִם
אַנְשֵׁי קְרִתְהוֹן לְמִימָר

Люди эти мирны с нами, пусть
селятся на земле, и кочуют в ней;
земля же, вот, обширна пред ними;
дочерей их будем брать себе в жены,
и наших дочерей выдавать за них.

גְּבִרְיָא הָאֵלִין שְׁלָמִין אֲנוּן עֲמָנָא וִיתִיבוּן בְּאַרְעָא
וְיַעֲבֹדוּן בֵּיה סְחוּרְתָא וְאַרְעָא הָא פְתִיּוּת יְדִין קְדָמֵיהוֹן
יֵת בְּנִתֵיהוֹן נָסֵב לָנָא לְנָשִׁין וְיֵת בְּנִתָּנָא נָתַן לָהֶון

17 וְאִם-לֹא תִשְׁמָעוּ אֵלֵינוּ לְהַמּוֹל וְלִקְחָנוּ אֶת-בָּתְנֹנוּ
וְהִלְכָנוּ:

18 וַיִּיטְבוּ דְבָרֵיהֶם בְּעֵינֵי חָמוֹר וּבְעֵינֵי שָׁכֶם בֶּן-חָמוֹר:

19 וְלֹא-אָחֵר הִנְעִל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר כִּי חָפֵץ בְּבִת-יַעֲקֹב
וְהוּא נִכְפָּד מְכַל בֵּית אָבִיו:

20 וַיָּבֹא חָמוֹר וּשָׁכֶם בְּנוֹ אֶל-שַׁעַר עִירָם וַיְדַבְּרוּ אֶל-אֲנָשֵׁי
עִירָם לֵאמֹר:

21 הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה שְׁלָמִים הֵם אִתָּנוּ וַיִּשְׁבוּ בָאָרֶץ
וַיִּסְתְּרוּ אֹתָהּ וְהָאָרֶץ הִנֵּה רַחֲבַת-יָדַיִם לִפְנֵיהֶם
אֶת-בָּנֹתָם נִקְח-לָנוּ לְנָשִׁים וְאֶת-בָּנֹתֵינוּ נָתַן לָהֶם:

שלמים. בשלום ובלב שלם:

והארץ הנה רחבת ידים. כאדם שידו רחבה וותרנית, כלומר, אל תפסידו כלום, פרקמטיא הרבה באה לכאן ואין לה קונים:

Только с тем согласятся эти люди
жить с нами, стать одним народом:
чтобы обрезан был у нас всякий
мужеского пола, как они обрезаны.

בָּרַם בְּדָא יִתְפָּסוּן לָנָא גּוֹבְרִיָא לְמַתְבַּ עֲמָנָא לְמַהֲוֵי
לְעֲמָא חָד בְּמַגְזֵר לָנָא כָּל דְּכוּרָא כְּמָא דִּי אֲנוּן גְּזִירִין

22 אֲדִי-בְּזֹאת יֵאָתוּ לָנוּ הָאֲנָשִׁים לְשֹׁכֵת אִתָּנוּ לִהְיוֹת לְעַם

אֶחָד בְּהַמּוֹל לָנוּ כָּל-זָכָר כְּאִשָּׁר הֵם נִמְלִים:

Rashi

בהמול. בהיות נמול:

Стада их и имущество их и весь скот их
— не для нас ли они? Только
согласимся с ними, тогда будут жить
с нами.

גִּיתִיהוֹן וְקִנְיָנְהוֹן וְכָל בְּעִירְהוֹן הֲלֹא דִילָנָא אֲנוּן בָּרַם
נִתְפָּס לְהוֹן וִיתִיבּוֹן עֲמָנָא

23 מִקְנֵיהֶם וְקִנְיָנֵם^{property} וְכָל-בְּהֶמְתָּם הָלֹא לָנוּ הֵם אֵד

נִאֲוֹתָהּ לָהֶם וַיֵּשְׁבוּ אִתָּנוּ:

Rashi

אך נאותה להם. לדבר זה, ועל ידי כן ישבו אתנו:

И послушались Хамора и Сихема,
сына его, все, выходящие из ворот
города его, и обрезались все
мужеского пола, все выходящие из
ворот города его.

וְקִבְּלוּ מִן חָמוֹר וּמִן שִׁיחָם בְּרָה כָּל נַפְקֵי תַרְעָה קִרְתָּהּ
וּגְזָרוּ כָּל דְּכוּרָא כָּל נַפְקֵי תַרְעָה קִרְתָּהּ

24 וַיִּשְׁמָעוּ אֶל-חָמוֹר וְאֶל-שִׁיחָם בְּנוֹ כָּל-יִצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ

וַיִּמְלֹו כָּל-זָכָר כָּל-יִצְאֵי שַׁעַר עִירוֹ:

И было, на третий день, когда они
страдали от боли, взяли два сына
Иакова, Симеон и Левий, братья
Дины, каждый меч свой, и смело
напали на город, и убили весь
мужеский пол.

וַהֲיָה בְּיוֹמָא תְּלִיתָאָה כַּד תְּקִיפוּ עֲלֵיהוֹן כְּאֲבִיהוֹן
וּנְסִיבוּ תְּרִין בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁמַעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה גֹבֵר
חֲרָבָה וְעָלוּ עַל קִרְתָּא דִּיתְבוּן לְרַחֲצֹן וּקְטְלוּ כָּל
דְּכוּרָא

Rashi

שני בני יעקב. בניו היו, ואף על פי כן נהגו עצמן שמעון ולוי כשאר אנשים שאינם בניו, שלא נטלו עצה הימנו (ב"ר פ, י):
אחי דינה. לפי שמסרו עצמן עליה נקראו אחיה:

בטח. שהיו כואבים. ומדרש אגדה, בטוחים היו על כחו של זקן (שם):

И Хамора и Сихема, сына его, убили
острием меча, и взяли Дину из дома
Сихемова, и ушли.

וַיִּתְּ חַמּוֹר וַיִּתְּ שִׁכֶּם בְּרָה קָטְלוּ לְפִתְגָם דְּחָרֵב וּדְבָרוּ
יֵת דִּינָה מִבֵּית שִׁכֶּם וּנְפָקוּ

Сыны Иакова нашли на убитых, и
разграбили город, за то, что они
обезчестили сестру их.

בְּנֵי יַעֲקֹב עָלוּ לְחַלְצָא קְטִילָא וּבְזוּ קִרְתָּא דִּי סָאִיבוּ
אַחְתָּהוֹן

Rashi

על החללים. לפשט את החללים, וכן תרגם אונקלוס לחלצא קטילא:

25 וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיּוֹתָם כְּאֲבִים וַיִּקְחוּ

שְׁנֵי־בְנֵי־יַעֲקֹב שְׁמַעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חֲרָבָו וַיָּבֹאוּ

עַל־הָעִיר בְּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל־זָכָר:

26 וְאֶת־חַמּוֹר וְאֶת־שִׁכֶּם בְּנוֹ הָרָגוּ לְפִי־חָרֵב וַיִּקְחוּ

אֶת־דִּינָה מִבֵּית שִׁכֶּם וַיֵּצְאוּ:

27 בְּנֵי יַעֲקֹב בָּאוּ עַל־הַחֲלָלִים וַיִּבְזּוּ הָעִיר אֲשֶׁר

טִמְּאוּ אֶחָתָם:

Мелкий и крупный скот их и ослов
их, и что было в городе, и что было в
поле, взяли они.

וְיֵת עֲנָהוֹן וְיֵת תּוֹרְהוֹן וְיֵת חֲמֵרִיהוֹן וְיֵת דִּי בְקָרְתָּא וְיֵת
דִּי בְחֻקְלָא בְּזוּ

И все богатство их и всех детей их и
жен их взяли в плен и добычу; также
все, что было в домах.

וְיֵת כָּל נַכְסֵיהוֹן וְיֵת כָּל טְפָלְהוֹן וְיֵת נְשֵׂיהוֹן שְׁבוּ וּבְזוּ
וְיֵת כָּל דִּי בְּבֵיתָא

28 אֶת־צֹאֲנָם וְאֶת־בְּקָרָם וְאֶת־חֲמֵרֵיהֶם וְאֶת אֲשֶׁר־בְּעִיר
וְאֶת־אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה לָקְחוּ:

29 וְאֶת־כָּל־חֵילָם וְאֶת־כָּל־^{children} טַפָּם וְאֶת־נְשֵׂיהֶם

וּבְזוּ וְאֶת כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתָא: ^{to transport into...} שְׁבוּ

Rashi
חילם. ממונם, וכן עשה לי את החיל הזה (דברים ח, יז), וישאל עשה חיל (במדבר כד, יח), ועזבו לאחרים חילם (תהלים מט, יא):

שבו. לשון שביה, לפיכך טעמו מלרע:

И сказал Иаков Симеону и Левию: вы
расстроили меня, обезславив меня
между жителями этой земли, между
Хананеями и Периззееми; у меня же
людей малое число: когда соберутся
против меня, то поразят меня, и
истреблен буду я и дом мой.

וְאָמַר יַעֲקֹב לְשִׁמְעוֹן וּלְלֵוִי עֲכַרְתֶּם יָתִי לְמַתָּן דְּבָבוּ
בֵּינָא וּבֵין יְתֵבֵי אֶרְעָא בְּכַנְעֲנָאָה וּבְפִרְזָאָה וְאַנָּא עִם
דְּמִנִין וְיִתְכַנְשׁוּן עָלֵי וְיִמְחַנּוּנִי וְאַשְׁתַּצִּי אָנָּא וְאַנְשׁ בֵּיתִי

30 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־שִׁמְעוֹן וְאֶל־לֵוִי עֲכַרְתֶּם אֹתִי^{properly}

לְהַבְאִישְׁנִי בִישָׁב הָאָרֶץ בְּכַנְעֲנִי וּבְפִרְזִי וְאַנְשֵׁי מִתִּי^{a Perizzite}

מִסְפָּר וְנֶאֱסָפוּ עָלַי וְהִכּוּנִי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי: ^{to smell bad}

Rashi
עכרתם. לשון מים עכורים, אין דעתי צלולה עכשיו. ואגדה, צלולה היתה החבית, ועכרתם אותה, (תנחומא). מסורת היתה ביד כנענים שיפלו ביד בני יעקב, אלא שהיו אומרים עד אשר תפֶּרַה וְנַחֲלָתָ אֶת הָאָרֶץ, לפיכך היו שותקין: מתי מספר. אנשים מועטים:

Но они сказали: разве как с
блудницею можно поступать с
сестрою нашею?

וַאֲמָרוּ הַכֹּזְנָה יַעֲשֶׂה אֶת־אָחוֹתָנוּ: (פ)
לְאֶחְתָּנָא

Rashi

הכזונה. הפקר:

את אחותנו. ית אחתנא:

בראשית 35

И сказал Бог Иакову: встань, взойди в
Бет-Эл, и живи там;
и создай там
жертвенник Богу, явившемуся тебе,
когда ты бежал от Исава, брата
твоего.

וַאֲמַר יי' לְיַעֲקֹב קוּם סֵק לְבֵית אֵל וְחַי תָּמָן וַעֲבַד
תָּמָן מִזְבֵּחַ לַאלֹהִים דְּאִתְגַּלִּי לְךָ בְּמַעְרְקְךָ מִן קָדֶם
עָשׂוֹ אָחוּךְ

Rashi

קום עלה. לפי שאחרת בדרך (תנחומא וישלח ח), נענשת ובא לך זאת מבתך:

И сказал Иаков дому своему и всем,
которые были с ним: удалите богов
чужих, которые у вас, и очиститесь, и
перемените одежды ваши.

וַאֲמַר יַעֲקֹב לְאָנָשׁ בֵּיתָהּ וּלְכָל דִּי עִמָּה אַעְדּוּ יֵת
טַעוֹת עַמְמֵיָא דִּי בִינִיכּוֹן וְאִדְּפוּ וְשִׁנוּ כְּסוּתִיכּוֹן

1 וַאֲמַר אֱלֹהִים אֶל־יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית־אֵל וְשִׁב־שָׁם
וַעֲשֵׂה־שָׁם מִזְבֵּחַ לַאלֹהִים הַנִּרְאָה אֵלֶיךָ בְּבִרְחֹךָ מִפְּנֵי
עָשׂוֹ אָחוּךְ:

2 וַאֲמַר יַעֲקֹב אֶל־בֵּיתוֹ וְאֵל כָּל־אֲשֶׁר עִמּוֹ הָסְרוּ
אֶת־אֱלֹהֵי הַנֹּכַח אֲשֶׁר בְּתִכְכֶּם וְהִטְהָרוּ וְהִחְלִיפוּ
שְׂמֹלֵתֵיכֶם:

properly

Rashi

הנכר. שיש בידכם משלל של שכמ:

והטהרו. מעבודת אלילים:

והחליפו שמלתכם. שמא יש בידכם כסות של עבודת אלילים:

И встанем, и пойдем в Бет-Эл, и
создам там жертвенник Богу, который
услышал меня в день бедствия моего,
и был со мною в пути, которым я
ходил.

וְנִקְוֶמָה וְנַעֲלֶה בֵּית־אֵל וְאֶעֱשֶׂה־שָׁם מִזְבֵּחַ לֵאלֹהֵי הָעֲנָה
אֲתִי בַיּוֹם צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדִי בַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכָתִי:
בְּאֶרְחָא דִּי אֲזָלִית

И отдали Иакову всех богов чужих,
которые были в руках их, и серьги,
которые были в ушах их; и закопал их
Иаков под дубом, который близ
Сихема.

וַיִּהְיוּ לַיַּעֲקֹב יָת כָּל טַעֲוֹת עַמְמֵיָא דִּי בִידֵיהוֹן וַיִּת
קִדְשֵׁיָא דִּי בְאֲדִנְיָהוֹן וְטַמֵּר יִתְהוֹן יַעֲקֹב תַּחוֹת בִּטְמָא
דִּי עַם שָׂכָם

Rashi

האלה. מין אילן סרק:

עם שכמ. אצל שכמ:

И двинулись они, и был страх Божий
на городах, которые лежали вокруг, и
не гнались за сынами Иаковлевыми.

וַנָּטְלוּ וְהָיוּ דַחְלָא דִּי עַל עַמְמֵיָא דִּי בְקִרְוֵי סַחְרִינְיָהוֹן
וְלֹא רָדְפוּ בְּתֵר בְּנֵי יַעֲקֹב

Rashi

חתת. פחד:

3 וְנִקְוֶמָה וְנַעֲלֶה בֵּית־אֵל וְאֶעֱשֶׂה־שָׁם מִזְבֵּחַ לֵאלֹהֵי הָעֲנָה

אֲתִי בַיּוֹם צָרָתִי וַיְהִי עִמָּדִי בַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלְכָתִי:

4 וַיִּתְּנוּ אֶל־יַעֲקֹב אֶת כָּל־אֱלֹהֵי הַנֹּכַר אֲשֶׁר בְּיָדָם וְאֶת־

הַנְּזָמִים אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם ^{nose ring} וַיִּטְמֵן ^{to hide} אֹתָם יַעֲקֹב תַּחַת

הָאֵלֶּה אֲשֶׁר עִם־שָׂכָם:

5 וַיִּסָּעוּ וַיְהִי | חַתָּת ^{fear} אֱלֹהִים עַל־הָעָרִים אֲשֶׁר

סְבִיבֵיתֵיהֶם וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב:

И пришел Иаков в Луз, что в земле
Ханаанской, он же Бет-Эл, сам и все
люди, которые были с ним.

וַאֲתָא יַעֲקֹב לְלוּז דִּי בְּאַרְעָא דְכְנַעַן הִיא בֵּית אֵל הוּא
וְכָל עַמָּא דִּי עִמָּה

И устроил там жертвенник, и назвал
это место: Бог Бет-Эла; потому что
тут открылся ему Бог, когда он бежал
от брата своего.

וּבָנָא תַּמָּן מִדְבָּחָא וּקְרָא לְאַתְרָא אֵל בֵּית אֵל אָרִי
תַּמָּן אֲתַגְלִי לֵה יְיָ בְּמַעֲרָקָה מִן קֶדֶם אַחוּהִי

6 וַיָּבֹא יַעֲקֹב לְלוּז אֲשֶׁר בְּאַרְץ כְּנַעַן הוּא בֵּית-אֵל הוּא
וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-עִמּוֹ:

7 וַיְבִן שָׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא לַמָּקוֹם אֵל בֵּית-אֵל כִּי שָׁם נִגְלוּ
אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אָחִיו:

Rashi

אל בית אל. הקב"ה בבית אל, גילוי שכינתו בבית אל. יש תיבה חסרה ב"ת המשמשת בראשה, כמו הנה הוא בית מכיר בן
עמיאל (שמואל ב ט, ד), כמו בבית מכיר, בית אביך (בראשית כד, כג), כמו בבית אביך:
נגלו אליו האלהים. במקומות הרבה יש שם אלהות ואדנות בלשון רבים, כמו אֲדֹנֵי יוֹסֵף, אִם בְּעָלָיו עֲמֹ, ולא נאמר בעלו, וכן
אלהות שהוא לשון שופט ומרות נזכר בלשון רבים, אבל אחד מכל שאר השמות לא תמצא בלשון רבים:

И умерла Девора, кормилица
Ревеккина, и погребена была ниже
Бет-Эла, под дубом, и дано было имя
ему: Аллон Бахут.

וּמִיתַת דְּבוֹרָה מִנְקִתָּא דְּרִבְקָה וְאַתְקַבְּרַת מְלַרַע לְבֵית
אֵל בְּשִׁפּוּלֵי מִישְׁרָא וּקְרָא שְׁמָהּ מִישְׁרַבְּכִיתָא

8 וּתְמַת דְּבוֹרָה מִיִּנְקַת רִבְקָה וּתְקַבֵּר מִתַּחַת
לְבֵית-אֵל תַּחַת הָאֵלֹן וַיִּקְרָא שְׁמוֹ אֵלֹן בְּכֹת: (פ)

he suckled

oak

Rashi

ותמת דבורה. מה ענין דבורה בבית יעקב, אלא לפי שאמרה רבקה ליעקב וְשָׁלַחְתִּי וּלְקַחְתִּיךָ מִשָּׁם, שלחה דבורה אצלו לפדן
ארם לצאת משם, ומתה בדרך, מדברי רבי משה הדרשן למדתיה:
מתחת לבית אל. העיר יושבת בהר, ונקברה ברגלי ההר:
תחת האלון. בשיפולי מישור, שהיה מישור מלמעלה בשפוע ההר, והקבורה מלמטה, ומישור של בית אל היו קורין לו אלון.
ואגדה (ב"ר פא, ה), נתבשר שם באבל שני, שהוגד לו על אמו שמתה. ואלון בלשון יוני (אבל), [אחר] ולפיכך (ולפי
ש)העלימו את יום מותה, שלא יקללו הבריות כרס שיצא ממנו עשו, אף הכתוב לא פרסמה:

И явился Бог Иакову опять, когда он
пришел из Паддан-Арама, и
благословил его.

ואתגלי יי ליעקב עוד במיתוהי מפדן ארם ובריו יתה

9 וַיֵּלֶךְ אֱלֹהִים אֶל-יַעֲקֹב עוֹד בְּבֹאוֹ מִפָּדָן אֲרָם וַיְבָרֶךְ
אֹתוֹ:

Rashi

עוד. פעם שני במקום הזה, אחד בלכתו ואחד בשובו:
ויברך אתו. ברכת אבלים (ב"ר פא, ה):

И сказал ему Бог: имя твое Иаков,
впредь не будут звать тебя по имени:
Иаков, а Израиль будет имя твое. И
нарек имя ему: Израиль.

ואמר לה יי שמך יעקב לא יתקרי שמך עוד יעקב
אלהין ישראל יהא שמך וקרא ית שמה ישראל

10 וַיֹּאמֶר-לוֹ אֱלֹהִים שְׁמֶךָ יַעֲקֹב לֹא-יִקְרָא שְׁמֶךָ עוֹד
יַעֲקֹב כִּי אִם-יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה שְׁמֶךָ וַיִּקְרָא אֶת-שְׁמוֹ
יִשְׂרָאֵל:

Rashi

לא יקרא שמך עוד יעקב. לשון אדם הבא במארב ועקבה, אלא לשון שר ונגיד:

И сказал ему Бог: Я Бог Всемогуший,
плодись и множься, народ и сонм
народов будет от тебя, и цари
произойдут из чресл твоих.

ואמר לה יי אָנָּה אֵל שְׂדֵי פֹשֵׁ וסְגִי עַם וְכַנְשֵׁת
שְׁבִטִין יִהְיֶה מִנֶּךָ וּמִלְכִין דְּשְׁלִיטִין בְּעַמְמִיָּא מִנֶּךָ יִפְקִין

11 וַיֹּאמֶר לוֹ אֱלֹהִים אֲנִי אֵל שְׂדֵי פֶרֶה וּרְבֵה גוֹי וְקָהָל
גוֹיִם יִהְיֶה מִמֶּךָ וּמִלְכִּים מִחֲלָצֶיךָ יֵצְאוּ:

Rashi

אני אל שדי. שאני כדאי לברך, שהברכות שלי:

פרה ורבה. על שם שעדיין לא נולד בנימין, ואף על פי שכבר נתעברה ממנו:

גוי. בנימין:

גוים. מנשה ואפרים (שם פד. ד), שעתידיים לצאת מיוסף, והם במנין השבטים:

ומלכים. שאול ואיש בשת (שם), שהיו משבט בנימין שעדיין לא נולד ופסוק זה דרשו אבנר כשהמליך איש בושת, ואף

השבטים דרשוהו וקרבו בנימין, דכתיב איש ממנו לא יתן בתו לבנימין לאשה (שופטים כא, א), וחזרו ואמרו, אלמלא היה

עולה מן השבטים, לא היה הקב"ה אומר ליעקב ומלכים מחלצריך יצאו:

גוי וקהל גוים. שגוים עתידים בניו ליעשות כמנין הגוים, שהם ע' אומות, וכן כל הסנהדרין שבעים. דבר אחר, שעתידים בניו להקריב בשעת איסור הבמות, כגוים בימי אליהו (ברש"י ישן):

שישי

И землю, которую Я дал Аврааму и
Исааку, тебе дам, и потомству твоему
после тебя дам землю эту.

וְיַת אֶרֶץ אֵלֶּיךָ וְיִתְּנָהּ לְךָ אֱתָנָה
וְלִבְנֶיךָ בְּתֶרְךָ אֶתֵּן יֵת אֶרֶץ

И восшел от него Бог, с места, где
говорил с ним.

וְאַסְתִּילַק מֵעֲלֹהֵי יִקְרָא דְיִי בְּאַתְרָא דִּי מְלִיל עֲמָה

12 וְאַתְהָאֲרִץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק לְךָ אֶתְנָה

וְלִזְרַעְךָ אַחֲרָיִךְ אֶתֵּן אֶתְהָאֲרִץ:

13 וַיַּעַל מֵעָלָיו אֱלֹהִים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ:

Rashi

במקום אשר דבר אתו. איני יודע, מה מלמדנו:

И поставил Иаков памятник, на
месте, где Он говорил с ним, —
памятник каменный, и возлил на
него возлияние, и полил на него елей.

וְאַקִּים יַעֲקֹב קִמָּתָא בְּאַתְרָא דִּי מְלִיל עֲמָה קִמַּת אַבְנָא
וְאַסִּיף עֲלָהּ נְסוּכִין וְאַרִיק עֲלָהּ מִשְׁחָא

И дал Иаков имя месту, где говорил с
ним Бог: Бет-Эл.

וְקָרָא יַעֲקֹב יֵת שְׁמָא דְאַתְרָא דִּי מְלִיל עֲמָה תַּמָּן יִי
בֵּית אֵל

something
stationary

14 וַיֵּצֵב יַעֲקֹב מִצֵּבָה בְּמָקוֹם אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֹתוֹ מִצֵּבָת

properly

אַבְן וַיִּסֹּף עָלֶיהָ נֶסֶף וַיִּצֹק עָלֶיהָ שָׁמֶן:

15 וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶת־שֵׁם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר דִּבֶּר אֹתוֹ שֵׁם

אֱלֹהִים בֵּית־אֵל:

И двинулись из Бет-Эла; и было еще
некоторое пространство земли, чтобы
дойти до Эфрата, как Рахиль родила,
и родила тяжело.

וַנָּטְלוּ מִבֵּית אֵל וְהָיָה עוֹד כְּרוּבַת אֶרְעָא לְמִיעֵל
לְאַפְרָתָה וּלְיִלְדַת רַחֵל וְקָשְׁיָאֵת בְּמִילְדָה

16 וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל וַיְהִי־עוֹד כְּבֶרֶת ^{properly}־הָאָרֶץ לָבוֹא

אֶפְרָתָה וּתְלַד רַחֵל וְתִקֵּשׁ בְּלִדְתָּהּ:

Rashi

כברת הארץ. מנחם פירש לשון כביר, רבוי מהלך רב. ואגדה (ב"ר פב, ז), בזמן שהארץ חלולה ומנוקבת ככברה, שהניר מצוי, הסתיו עבר, והשרב עדיין לא בא. ואין זה פשוטו של מקרא, שהרי בנעמן מצינו, וילך מאתו כְּבֶרֶת אֶרֶץ (מלכים-ב ה, יט), ואומר אני שהוא שם מדת קרקע, כמו מהלך פרסה או יותר, כמו שאתה אומר צמד כָּרֶם, חֲלָקֶת שְׂדֵה, כך במהלך אדם נותן שם מדת קרקע, כמו מהלך מיל, כברת ארץ:

И было, во время тяжелых родов её,
сказала ей повивальная бабка: не
бойся, ибо и это у тебя сын.

וְהָיָה בְּקָשְׁיֹותֶיהָ בְּמִילְדָה וְאַמְרָתָה לָהּ חֵיתָא לָא תִדְחֲלִי
אַרְי אַף דִּין לִיךְ בֶּר

17 וַיְהִי בְּהִקְשָׁתָהּ בְּלִדְתָּהּ וְתֹאמַר לָהּ הַמִּלְדָּה

אֶל־תִּירָאִי כִּי־גַם־זֶה לָךְ בֶּן:

Rashi

כי גם זה. נוסף לך על יוסף. ורבותינו דרשו, עם כל שבט נולדה תאומה, ועם בנימין נולדה תאומה יתירה:

И было, когда выходила из нея душа,
потому что она умирала, нарекла она
имя ему: Бен-Они: но отец его назвал
его Вениамином.

וְהָיָה בְּמִפְקֵי נַפְשָׁה אַרְי מִיתָת (נ"י מִיתָא) וְקָרָת שְׁמָהּ
בֶּר דָּוִי וְאַבּוּהִי קָרָא לָהּ בְּנִימִין

18 וַיְהִי בְּצֵאת נַפְשָׁה כִּי מָתָה וְתִקְרָא שְׁמוֹ בֶּן־אוֹנִי וְאַבִּי

קָרָא־לּוֹ בְנִימִין:

Rashi

בן אוני. בן צערי:

בנימין. נראה בעיני, לפי שהוא לבדו נולד בארץ כנען, שהיא בנגב כשאדם בא מארם נהרים, כמו שנאמר בְּנִגְבַּב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, הָלוֹךְ וְנִסְעָה הַנִּגְבָּה: בנימין. בן ימין, לשון צפון וְיָמִין אֶתָּה בְּרֹאֲתָם (תהלים פט, יג), לפיכך הוא מלא:

И умерла Рахиль, и погребена была по дороге в Эфрат, он же Вифлеем.

ומיתת רחל ואתקברת בארץ אפרת היא בית לחם

И поставил Иаков памятник над гробом её; это надгробный памятник Рахили до сего дня.

ואקים יעקב קמתא על קברתה היא קמת קברתא
דרחל עד יומא דין

И двинулся Израиль, и раскинул шатер свой далеко за Мигдал-Эдер.

ונטל ישראל ופרס משכנה מלהלא למגדלא דעדר

И было, когда Израиль жил в земле этой, пошел Рувим, и лег с Билгою, наложницею отца своего, и услышал Израиль. — И было сынов Иаковлевых двенадцать.

והיה כד שרא ישראל בארעא ההיא ואזל ראובן
ושכיב עם בלהה לחינתא דאבוהי ושמע ישראל והיו
בני יעקב תרי עשר

19 ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה הוא בית לחם:

20 ויצב יעקב מצבה על קברתה ^{burial} הוא מצבת

קברת רחל עד היום:

21 ויסע ישראל ונט אלה ^{onward} מהלא למגדל-עדר:

22 ויהי בשכן ישראל בארץ ההוא וילך ראובן וישכב

את בלהה פילגש אביו וישמע ישראל (פ) ויהיו

בני יעקב שנים עשר:

Rashi

בשכן ישראל בארץ ההוא. עד שלא בא לחברון אצל יצחק, ארעוהו כל אלה:
וישכב. מתוך שבלבל משכבו, מעלה עליו הכתוב כאילו שכבה. ולמה בלבד וחלל יצועיו, שכשמתה רחל, נטל יעקב מטתו
שהיתה נתונה תדיר באהל רחל, ולא בשאר אהלים, ונתנה באהל בלהה, בא ראובן ותבע עלבון אמו, אמר, אם אחות אמי
היתה צרה לאמי, שפחת אחות אמי תהא צרה לאמי, לכך בלבד (שבת נה:):
ויהיו בני יעקב שנים עשר. מתחיל לענין ראשון, משנולד בנימין נשלמה המטה, ומעתה ראויים להמנות, ומנאן. ורבותינו דרשו,
ללמדנו בא, שכולם שוין וכולם צדיקים, שלא חטא ראובן:

Сыны Лии: первенец Иаковлев —
Рувим, затем Симеон и Левий и Иуда
и Иссахар и Завулон.

בְּנֵי לֵאָה בּוֹכְרָא דִּיעֲקֹב רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וְיְהוּדָה
וְיִשָּׁשְׁכָר וְזַבּוּלֹן

23 בְּנֵי לֵאָה בּוֹכְרֵי יַעֲקֹב רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן וְלֵוִי וְיְהוּדָה
וְיִשָּׁשְׁכָר וְזַבּוּלֹן:

Rashi

בכור יעקב. אפילו בשעת הקלקלה קראו בכור:
בכור יעקב. בכור לנחלה, בכור לעבודה בכור למנין, ולא נתנה בכורה ליוסף אלא לענין השבטים, שנעשה לשני שבטים:

Сыны Рахили: Иосиф и Вениамин.

בְּנֵי רַחֵל יוֹסֵף וּבְנִימִן

24 בְּנֵי רַחֵל יוֹסֵף וּבְנִימִן:

И сыны Билги, рабыни Рахилиной:
Дан и Неффалим.

וּבְנֵי בִלְגָה אֲמָתָא דְרַחֵל דִּן וְנַפְתָּלִי

25 וּבְנֵי בִלְגָה שְׁפָחַת רַחֵל דִּן וְנַפְתָּלִי:

И сыны Зилпы, рабыни Лииной: Гад и
Асир. Эти суть сыны Иакова, которые
родились у него в Паддан-Араме.

וּבְנֵי זִלְפָּה אֲמָתָא דְלֵאָה גָּד וְאַשֵּׁר אֵלֶּיךָ בְּנֵי יַעֲקֹב דִּי
אֲתִילִידוּ לָהּ בְּפַדַּן אַרָם

26 וּבְנֵי זִלְפָּה שְׁפָחַת לֵאָה גָּד וְאַשֵּׁר אֵלֶּיךָ בְּנֵי יַעֲקֹב
אֲשֶׁר יִלְדִּילוּ בְּפַדַּן אַרָם:

И пришел Иаков к Исааку, отцу
своему, в Мамре, в Кириат-Арбу, она
же Хеврон, где пребывал Авраам и
Исаак.

וְאֵתָא יַעֲקֹב לִוְת יִצְחָק אָבוּהִי מִמָּרָא קְרִית אַרְבַּע הִיא
חֶבְרוֹן דִּי דַר תַּמָּן אַבְרָהָם וְיִצְחָק

27 וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל־יִצְחָק אָבִיו מִמָּרָא קְרִית הָאַרְבַּע הִוא
חֶבְרוֹן אֲשֶׁר־גֵּר־שָׁם אַבְרָהָם וְיִצְחָק:

Rashi

ממרא. שם המישור:

קרית ארבע. שם העיר. ממרא קרית הארבע, איל מישור של קרית ארבע. ואם תאמר היה לו לכתוב ממרא הקרית ארבע, כן

דרך המקרא בכל דבר ששמו כפול, כגון זה, וכגון בית לחם אבי עזר, בית אל, אם הוצרך להטיל בו ה"א, נותנה בראש התיבה השניה, בית הלחמי (שמואל-א טז, א), בעפרת אבי העזרי (שופטים ו, כד), בנה חילאל בית האלי (מלכים-א טז, ד):

И было дней Исааковых сто

восемьдесят лет.

eighty
וַיְהִיו יְמֵי יִצְחָק מֵאָת שָׁנָה וְשָׁמָנִים שָׁנָה: 28

וַהּוּ יוֹמֵי יִצְחָק מֵאָה וְתִמְנָן שָׁנִין

И скончался Исаак, и умер, и

приобщился к народу своему,

престарелый и насыщенный жизнью,

и похоронили его Исав и Иаков, сыны

его.

to breathe out
וַיָּגֹעַ יִצְחָק וַיָּמָת וַיֵּאָסֶף אֶל-עַמֻּיָּו זָקֵן וְשָׁבַע יָמָיו 29

וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עֵשָׂו וַיַּעֲקֹב בְּנָיו: (פ)

וְאַתְנָגִיד יִצְחָק וּמִית וְאַתְכָּנִישׁ לְעִמָּה סִיב וְשָׁבַע יוֹמָיו

וַקְבְּרוּ יָתָה עֵשָׂו וַיַּעֲקֹב בְּנוֹהֵי

Rashi

ויגוע יצחק. אין מוקדם ומאוחר בתורה, מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק י"ב שנה, שהרי כשנולד יעקב היה יצחק בן ס' שנה, שנאמר וַיִּצְחָק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה וגו', ויצחק מת בשנת ק"כ ליעקב, אם תוציא ששים מק"פ שנה, נשארו ק"ד, ויוסף נמכר בן י"ז שנה, ואותה שנה שנת מאה ושמונה ליעקב, כיצד, בן ששים ושלוש נתברך, וארבע עשרה שנה נטמן בבית עבר, הרי שבעים ושבע, וארבע עשרה עבד באשה, ובסוף ארבע עשרה נולד יוסף, שנאמר וַיְהִי כְּאֶשֶׁר יָלְדָה רָחֵל אֶת יוֹסֵף וגו', הרי תשעים ואחת, וי"ז עד שלא נמכר יוסף, הרי מאה ושמונה. (עוד מפורש מן המקרא, משנמכר יוסף עד שבא יעקב מצרימה כ"ב שנה, שנאמר וַיִּסָּף בֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וגו', וז' שנים שובע ושנים רעב, הרי כ"ב, וכתוב יְמֵי שְׁנֵי מְגֹרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה, נמצא יעקב במכירתו ק"ח):

בראשית 36

И вот родословие Исава, он же Эдом.

result
1 וְאַלְהָה תְּלֻדֹת עֵשָׂו הוּא אֶדוֹם:

וְאַלְיִן תּוֹלְדֹת עֵשָׂו הוּא אֶדוֹם

Исав взял себе жен из дочерей
Ханаанейских: Аду, дочь Элона,
Хеттея, и Агаливаму, дочь Аны, внуку
Цивеона, Хиввея,

2 עָשׂוּ לָקַח אֶת־נָשָׁיו מִבָּנוֹת כְּנָעַן אֶת־עֵדָה בַּת־אֵילֹן

Hittite

הַחֲתִי וְאֶת־אֵהֱלִיבָמָה בַּת־עֵנָה בַּת־צִבְעוֹן

Hivite

הַחֲוִי :

עָשׂוּ נָסִיב יֵת נְשׁוֹהֵי מִבָּנוֹת כְּנָעַן יֵת עֵדָה בַּת אֵילֹן

חַתָּאָה וְיֵת אֵהֱלִיבָמָה בַּת עֵנָה בַּת צִבְעוֹן הוּאָה

Rashi

עדה בת אילון. היא בשמת בת אילון, ונקראת בשמת על שם שהיתה מקטרת בשמים לעבודת אלילים:

אהליבמה. היא יהודית, והוא כינה שמה יהודית, לומר, שהיא כופרת בעבודת אלילים כדי להטעות את אביו:

בת ענה בת צבעון. אם בת ענה לא בת צבעון, ענה בנו של צבעון, שנאמר וְאֵלָה בְּנֵי צִבְעוֹן וְאִיָּה וְעֵנָה, מלמד שבא צבעון על

כלתו אשת ענה, ויצאת אהליבמה מבין שניהם, והודיעך הכתוב שכולן בני ממזרות היו:

И Босмать, дочь Измаила, сестру
Неваиота.

3 וְאֶת־בְּשֶׁמֶת בַּת־יִשְׁמַעְאֵל אָחוֹת נָבִיּוֹת:

וְיֵת בְּשֶׁמֶת בַּת יִשְׁמַעְאֵל אָחֻתָּה דְנָבִיּוֹת

Rashi

בשמת בת ישמעאל. ולהלן קורא לה מחלת, מצינו באגדת מדרש ספר שמואל (מדרש שמואל פי"ז), ג' מוחלים להן עונותיהן,

גר שנתגייר, והעולה לגדולה, והנושא אשה, ולמד הטעם מכאן, לכך נקראת מחלת, שנמחלו עונותיו:

אחות נביות. על שם שהוא השיאה לו משמת ישמעאל, נקראת על שמו:

И Ада родила Исаву Элифаза, а
Босмать родила Реуэла.

4 וַתֵּלֶד עֵדָה לְעֵשָׂו אֶת־אֱלִיפָז וּבְשֶׁמֶת יִלְדָה אֶת־רְעוּאֵל:

וַיֵּלֶדֶת עֵדָה לְעֵשָׂו יֵת אֱלִיפָז וּבְשֶׁמֶת יֵלִידֶת יֵת רְעוּאֵל

И Агаливама родила Иеуша и Иалома
и Корея. Эти суть сыны Исава,
которые родились ему в земле
Ханаанской.

disappear

5 וְאֵהֱלִיבָמָה יִלְדָה אֶת־יַעֲיִשׁ [יַעוּשׁ] וְאֶת־יַעֲלָם

they gave
birth

וְאֶת־קָרַח אֵלָה בְּנֵי עֵשָׂו אֲשֶׁר יִלְדוּ לָוּ בְּאֶרֶץ

כְּנָעַן:

וְאֵהֱלִיבָמָה יֵלִידֶת יֵת יַעוּשׁ וְיֵת יַעֲלָם וְיֵת קָרַח אֵלָיו

בְּנֵי עֵשָׂו דִּי אֶתְיִלְדוּ לָהּ בְּאֶרֶעָא דְכְנָעַן

Rashi

ואהליבמה ילדה וגו'. קרח זה ממזר היה, ובן אליפז היה, שבא על אשת אביו אל אהליבמה אשת עשו, שהרי הוא מנוי עם אלופי אליפז בסוף הענין (ב"ר פב, יב):

И взял Исав жен своих и сынов своих,
и дочерей своих и всех людей дома
своего, и стада свои и весь скот свой и
все имение свое, которое он приобрел
в земле Ханаанской, и пошел в страну
прочь от Иакова, брата своего.

וּדְבַר עֵשָׂו יָת נְשָׁוָהִי וְיָת בְּנוֹהִי וְיָת בָּנָתָהּ וְיָת כָּל
נַפְשֵׁת בֵּיתָהּ וְיָת גִּיתוֹהִי וְיָת כָּל בְּעִירָהּ וְיָת כָּל קִנְיָנָהּ
דִּי קָנָא בְּאַרְעָא דְכְנָעַן וְאַזְל לְאַרְעָא אוּחָרִי מִן קֳדָם
יַעֲקֹב אָחוּהִי

6 וַיִּקַּח עֵשָׂו אֶת־נָשָׁיו וְאֶת־בָּנָיו וְאֶת־בָּנֹתָיו

וְאֶת־כָּל־נַפְשֹׁת בֵּיתוֹ וְאֶת־מִקְנֵהוּ וְאֶת־כָּל־בְּהֶמְתּוֹ וְאֶת־

כָּל־קִנְיָנוֹ ^{property} אֲשֶׁר ^{to lay up} רָכַשׁ בְּאַרְצָא כְנָעַן וַיֵּלֶךְ

אֶל־אֶרֶץ מִפְנֵי יַעֲקֹב אָחִיו:

Rashi

וילך אל ארץ. לגור באשר ימצא:

Потому что имущество их было
слишком велико, чтобы жить вместе,
и земля пребывания их не могла
вместить их, по причине стад их.

אַרְי הָיָה קִנְיָנָהוּ סְגִי מְלֻמָּתָב כְּחָדָא וְלֹא יְכִילַת אֶרֶע
תּוֹתְבוֹתָהוּן לְסוּבְרָא יְתָהוּן מִן קֳדָם גִּיתִיהוּן

7 כִּי־הָיָה רְכוּשָׁם ^{property} רַב מִשְׁבֵּת יַחְדָּו וְלֹא יָכְלָה אֶרֶץ

מְגוּרֵיהֶם ^{a temporary abode} לְשֵׂאת אֹתָם מִפְנֵי מִקְנֵיהֶם:

Rashi

ולא יכלה ארץ מגוריהם. להספיק מרעה לבהמות שלהם. ומדרש אגדה (ב"ר פב, יג) מפני יעקב אחיו, מפני שטר חוב של גזירת כי גר יהיה זרעך, המוטל על זרעו של יצחק, אמר, אלך לי מכאן, אין לי חלק לא במתנה שנתנה לו הארץ הזאת, ולא בפרעון השטר, ומפני הבושה שמכר בכורתו:

И поселился Исав на горе Сеире,
Исав, это Эдом.

וַיִּתֵּיב עֵשָׂו בְּטוֹרָא דְשִׁעִיר עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם

8 וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהָר שִׁעִיר עֵשָׂו הוּא אֱדוֹם:

И вот родословие Исава,
родоначальника Эдома, на горе
Сеире.

9 וְאֵלֶּה תְּלִדּוֹת עֵשָׂו אָבִי אֲדָוִם בְּהַר שִׁעִיר:

וְאֵלֶּיךָ תּוֹלִידֵת עֵשָׂו אָבוֹהוֹן דְּאָדוֹמָאִי בְּטוֹרָא דְשִׁעִיר

Rashi

ואלה. התולדות שהולידו בניו משהלך לשעיר:

Вот имена сынов Исавовых: Элифаз,
сын Ады, жены Исавовой, Реуэл, сын
Босмати, жены Исавовой.

10 אֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי־עֵשָׂו אֱלִיפֶז בֶּן־עֵדָה אִשְׁתׁ עֵשָׂו רְעוּאֵל

בֶּן־בִּשְׁמַת אִשְׁתׁ עֵשָׂו:

אֵלֶּיךָ שְׁמֵהֶם בְּנֵי עֵשָׂו אֱלִיפֶז בֶּן עֵדָה אִשְׁתׁ עֵשָׂו
רְעוּאֵל בֶּן בִּשְׁמַת אִשְׁתׁ עֵשָׂו

И сыны Элифаза были: Теман, Омар,
Цефо и Гатам и Кеназ.

11 וַיְהִיו בְּנֵי אֱלִיפֶז תִּמָּן אוֹמֶר צֶפּוֹ וְגַעְתָּם וְקִנְזוֹ:

וַיְהִיו בְּנֵי אֱלִיפֶז תִּמָּן אוֹמֶר צֶפּוֹ וְגַעְתָּם וְקִנְזוֹ

Тимна же была наложница Элифаза,
сына Исавова; и родила Элифазу
Амалека. Эти суть сыны Ады, жены
Исавовой.

12 וְתִמְנָע | הָיְתָה פִּילְגֶשׁ לְאֵלִיפֶז בֶּן־עֵשָׂו וַתֵּלֶד לְאֵלִיפֶז

אֶת־עֲמֶלֶק אֵלֶּה בְּנֵי עֵדָה אִשְׁתׁ עֵשָׂו:

וְתִמְנָע הָיְתָה לְחַיִּנְתָּא לְאֵלִיפֶז בֶּן עֵשָׂו וַיֵּלֶדֶת לְאֵלִיפֶז
יֵת עֲמֶלֶק אֵלֶּיךָ בְּנֵי עֵדָה אִשְׁתׁ עֵשָׂו

Rashi

ותמנע היתה פילגש. להודיע גדולתו של אברהם כמה היו תאבים לידבק בזרעו, תמנע זו בת אלופים היתה, שנאמר וַאֲחֻת
לוֹטָן תִּמְנָע, ולוטן מאלופי יושבי שעיר היה, מן החורים שישבו בה לפנים, אמרה, איני זוכה להנשא לך, הלואי ואהיה פילגש.
ובדברי הימים מונה אותה בבניו של אליפז, מלמד שבא על אשתו של שעיר ויצאה תמנע מביניהם, וכשגדלה נעשית פילגשו,
וזהו ואחות לוטן תמנע, ולא מנאה עם בני שעיר, שהיתה אחותו מן האם ולא מן האב:

А вот сыны Реуэла: Нахат и Зерах,
Шамма и Мизза. Эти были сыны
Босмати, жены Исавовой.

וְאֵלֶּיךָ בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת וְזֶרַח שְׁמָה וּמִזָּה אֵלֶּיךָ הָיוּ בְּנֵי
בְּשֵׁמֶת אִשְׁתּוֹ עָשׂוּ

А эти были сыны Агаливамы, дочери
Аны, внуки Цивеона, жены Исавовой:
она родила Исаву Иеуша и Иалома и
Корея.

וְאֵלֶּיךָ הָיוּ בְּנֵי אֶהְלִיבָמָה בַּת עֵנָה בַּת צַבְעוֹן אִמָּתְךָ
עָשׂוּ וַיִּלְדֶּת לְעָשׂוּ יֵת יַעֲוִשׁ וַיֵּת יַעֲלֹם וַיֵּת קָרַח

Вот племенона начальники сынов
Исавовых: сыны Элифаза, первенца
Исавова: племенона начальник Теман,
племенона начальник Омар,
племенона начальник Цефо,
племенона начальник Кеназ,

אֵלֶּיךָ רִבְרֵבִי בְּנֵי עָשׂוּ בְּנֵי אֶלְיָפֹז בּוֹכְרָא דְעָשׂוּ רַבָּא
תִּימָן רַבָּא אֹמֶר רַבָּא צָפֹ רַבָּא קֶנֶז

Племенона начальник Корея,
племенона начальник Гатам,
племенона начальник Амалек; эти суть
племенона начальники Элифазовы в
земле Эдомской; эти суть сыны Ады.

רַבָּא קָרַח רַבָּא גַעְתָּם רַבָּא עֲמֶלֶק אֵלֶּיךָ רִבְרֵבִי אֶלְיָפֹז
בְּאַרְעָא דְאֶדוֹם אֵלֶּיךָ בְּנֵי עֵדָה

13 וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל נַחַת וְזֶרַח שְׁמָה וּמִזָּה אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי
בְּשֵׁמֶת אִשְׁתּוֹ עָשׂוּ

14 וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי אֶהְלִיבָמָה בַּת-עֵנָה בַּת-צַבְעוֹן אִשְׁתּוֹ
עָשׂוּ וַתֵּלֶד לְעָשׂוּ אֶת-יַעֲוִשׁ [יַעֲוִשׁ] וְאֶת-יַעֲלֹם
וְאֶת-קָרַח

15 אֵלֶּה אֱלוֹפֵי בְנֵי-עָשׂוּ בְּנֵי אֶלְיָפֹז בְּכוֹר עָשׂוּ אֱלוֹפֵי תִימָן
אֱלוֹפֵי אֹמֶר אֱלוֹפֵי צָפֹ אֱלוֹפֵי קֶנֶז

Rashi

אלה אלופי בני עשו. ראשי משפחות:

16 אֱלוֹפֵי-קָרַח אֱלוֹפֵי גַעְתָּם אֱלוֹפֵי עֲמֶלֶק אֵלֶּה אֱלוֹפֵי
אֶלְיָפֹז בְּאַרְץ אֶדוֹם אֵלֶּה בְּנֵי עֵדָה

А вот сыны Реуэла, сына Исавова:
 племеноначальник Нахат,
 племеноначальник Зерах,
 племеноначальник Шамма,
 племеноначальник Мизза; эти суть
 племеноначальники Реуэловы в земле
 Эдомской; эти суть сыны Босмати,
 жены Исавовой.

וְאֵלֵּין בְּנֵי רְעוּאֵל בֶּרַעַשׁוּ רַבָּא נַחַת רַבָּא זֶרַח רַבָּא
 שְׁמָה רַבָּא מִזָּה אֵלֵּין רַבְרָבִי רְעוּאֵל בְּאַרְצָא דְאֵדוֹם
 אֵלֵּין בְּנֵי בְשָׁמַת אִתָּת עֲשׂוֹ

А вот сыны Агаливамы, жены
 Исавовой: племеноначальник Иеуш,
 племеноначальник Иалом,
 племеноначальник Корей; эти суть
 племеноначальники Агаливамы,
 дочери Аны, жены Исавовой.

וְאֵלֵּין בְּנֵי אֶהְלִיבְמָה אִתָּת עֲשׂוֹ רַבָּא יְעוּשׁ רַבָּא יְעָלָם
 רַבָּא קֶרַח אֵלֵּין רַבְרָבִי אֶהְלִיבְמָה בֵּת עֲנָה אִתָּת עֲשׂוֹ

Эти суть сыны Исава, и эти —
 племеноначальники их; это Эдом.

אֵלֵּין בְּנֵי עֲשׂוֹ וְאֵלֵּין רַבְרָבֵיהֶון הוּא אֵדוֹם

17 וְאֵלֶּה בְּנֵי רְעוּאֵל בְּנֵי-עֲשׂוֹ אֱלֹהִי נַחַת אֱלֹהִי זֶרַח אֱלֹהִי
 שְׁמָה אֱלֹהִי מִזָּה אֱלֹהִי אֱלֹפִי רְעוּאֵל בְּאַרְצֵי אֵדוֹם
 אֱלֹהִי בְנֵי בְשָׁמַת אִשָּׁת עֲשׂוֹ:

18 וְאֵלֶּה בְּנֵי אֶהְלִיבְמָה אִשָּׁת עֲשׂוֹ אֱלֹהִי יְעוּשׁ אֱלֹהִי
 יְעָלָם אֱלֹהִי קֶרַח אֱלֹהִי אֶהְלִיבְמָה בֵּת-עֲנָה
 אִשָּׁת עֲשׂוֹ:

19 אֵלֶּה בְּנֵי-עֲשׂוֹ וְאֵלֶּה אֱלֹפֵיהֶם הוּא אֵדוֹם: (ס)

שביעי

Вот сыны Сеира Хорея, жители земли
этой: Лотан и Шоваль и Цивеон и
Ана,

אֵלֵין בְּנֵי שְׁעִיר חוֹרָאָה יְתִבִּי דְאַרְעָא לוֹטָן וְשׁוֹבָל
וְצִבְעוֹן וְעֵנָה

a Chorite
or
aboriginal...

20 אֵלֶּה בְּנֵי־שְׁעִיר הַחֹרִי יִשְׁבִּי הָאָרֶץ לוֹטָן וְשׁוֹבָל

וְצִבְעוֹן וְעֵנָה:

Rashi

יושבי הארץ. שהיו יושביה קודם שבא עשו לשם. ורבותינו דרשו (שבת פה.). שהיו בקיאים בישובה של ארץ, מלא קנה זה לזיתים, מלא קנה זה לגפנים, שהיו טועמין ויודעין אי זו נטיעה ראויה לה:

И Дишон и Эцер и Дишан; эти суть
племенона начальники Хорея, сыны
Сеиры, в земле Эдомской.

וְדִישׁוֹן וְאַצֵּר וְדִישָׁן אֵלֵין רִבְרֵבִי חוֹרָאִי בְּנֵי שְׁעִיר
בְּאַרְעָא דְאֶדוֹם

21 וְדִישׁוֹן וְאַצֵּר וְדִישָׁן אֵלֶּה אֱלוֹפֵי הַחֹרִי בְּנֵי שְׁעִיר בְּאֶרֶץ

אֶדוֹם:

И сыны Лотана были: Хори и Геймам,
а сестра Лотана — Тимна.

וְהָיוּ בְּנֵי לוֹטָן חוֹרִי וְהֵימָם וְאַחֲתָהּ דְלוֹטָן תִּמְנָע

22 וַיְהִיו בְּנֵי־לוֹטָן חֹרִי וְהֵימָם וְאַחֲוֹת לוֹטָן תִּמְנָע:

И вот сыны Шовала: Алван и Манахат
и Эвал, Шефо и Онам.

וְאֵלֵין בְּנֵי שׁוֹבָל עֲלֹון וּמִנַּחַת וְעִיבֵל שְׁפּוֹ וְאוֹנָם

23 וְאֵלֶּה בְּנֵי שׁוֹבָל עֲלֹון וּמִנַּחַת וְעִיבֵל שְׁפּוֹ וְאוֹנָם:

А вот сыны Цивеона: Веаия и Ана.

Это тот Ана, который нашел теплые
источники в пустыне, когда пас ослов
Цивеона, отца своего.

וְאֵלֵין בְּנֵי צִבְעוֹן וְאִיהָ וְעֵנָה הוּא עֵנָה דִּי אֶשְׁכַּח יֵת
גְּבֵרִיא בְּמִדְבָּרָא כַּד הָוָה רָעִי יֵת חֲמִרְיָא לְצִבְעוֹן
אָבוּהִי

24 וְאֵלֶּה בְּנֵי־צִבְעוֹן וְאִיהָ וְעֵנָה הוּא עֵנָה אֲשֶׁר מָצָא

אֶת־הַיָּמִם בְּמִדְבָּר בְּרָעָתוֹ אֶת־הַחֲמָרִים לְצִבְעוֹן אָבִיו:

Rashi

ואיה וענה. וי"ו יתירה, והוא כמו איה וענה, והרבה יש במקרא, תת וקדש וצבא מרמס (דניאל ח, יג), נרדם ורכב וסוס (תהלים עו, ז):

הוא ענה. האמור למעלה שהוא אחיו של צבעון, וכאן הוא קורא אותו בנו, מלמד שבא צבעון על אמו והוליד את ענה: את הימם. פרדים. הרביע חמור על סוס וילדה פרד, והוא היה ממזר והביא פסולין לעולם. ולמה נקרא שמם ימים, שאימתן מוטלת על הבריות, דאמר רבי חנינא, מימי לא שאלני אדם על מכת פרדה לבנה, וחיה (חולין ז:). (והלא קא חזינן דחיה, אל תקרי וחיה אלא וחיתה, כי המכה לא תתרפא לעולם. ברש"י ישן). ולא הוזקק לכתוב לנו משפחות החורי, אלא מפני תמנע, ולהודיע גדולת אברהם כמו שפירשתי למעלה:

А вот сыны Аны: Дишон; Агаливама
же дочь Аны.

וְאֵלֵין בְּנֵי עֵנָה דִּישֵׁן וְאֶהְלִיבְמָה בֵּת עֵנָה

А вот сыны Дишона: Хемдан и Эшбан
и Иитран и Керан.

וְאֵלֵין בְּנֵי דִישֵׁן חֲמַדָּן וְאֶשְׁבָּן וִיתְרָן וְכֶרָן

25 וְאֵלֶּה בְּנֵי־עֵנָה דִּישֵׁן וְאֶהְלִיבְמָה בֵּת־עֵנָה:

26 וְאֵלֶּה בְּנֵי דִישֵׁן חֲמַדָּן וְאֶשְׁבָּן וִיתְרָן וְכֶרָן:

Вот сыны Эцера: Билган и Зааван и
Акан.

אֵלֵין בְּנֵי אֶצֶר בִּלְהָן וְזַעֲזָן וְעָקָן

27 אֵלֶּה בְּנֵי־אֶצֶר בִּלְהָן וְזַעֲזָן וְעָקָן:

Вот сыны Дишана: Уц и Аран.

אֵלֵין בְּנֵי דִישֵׁן עוּצָן וְאָרָן

28 אֵלֶּה בְּנֵי־דִישֵׁן עוּצָן וְאָרָן:

Вот племенона начальники Хорея:

племенона начальник Лотан,

племенона начальник Шоваль,

племенона начальник Цивеон,

племенона начальник Ана,

אֵלֵינוּ רִבְרָבִי חוֹרָאָה רָבָא לֹטָן רָבָא שׁוֹבָל רָבָא צִבְעוֹן

רָבָא עֲנָה

29 אֵלֶּה אֱלוֹפֵי הַחֲרִי אֱלוֹף לֹטָן אֱלוֹף שׁוֹבָל אֱלוֹף צִבְעוֹן

אֱלוֹף עֲנָה:

Племенона начальник Дишон,

племенона начальник Эцер,

племенона начальник Дишан; эти суть

племенона начальники Хорея, по

племенам их, в земле Сеирской.

רָבָא דִּישׁוֹן רָבָא אֶצֶר רָבָא דִּישָׁן אֵלֵינוּ רִבְרָבִי חוֹרָאָה

לְרִבְרָבִינֵיהוֹן בְּאַרְעָא דְשִׁיעִיר

30 אֱלוֹף דִּישׁוֹן אֱלוֹף אֶצֶר אֱלוֹף דִּישָׁן אֵלֶּה אֱלוֹפֵי

Chori

הַחֲרִי לְאֶלְפֵיהֶם בְּאַרְצָא שִׁיעִיר: (פ)

А вот цари, которые царствовали в
земле Эдомской, прежде воцарения
царя у сынов Израилевых.

וְאֵלֵינוּ מַלְכֵי דִּי מְלִיכוּ בְּאַרְעָא דְאֵדוֹם קֳדָם דִּי מֶלֶךְ

מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל

31 וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאַרְצָא אֵדוֹם לְפָנֵינוּ

מֶלֶךְ-מֶלֶךְ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:

Rashi

ואלה המלכים וגו'. שמגה היו, וכנגדן העמיד יעקב, ובטל מלכות עשו בימיהם, ואלו הן, שאול, ואיש בשת, דוד ושלמה, רחבעם, אביה, אסא, יהושפט. ובימי יורם בנו כתיב, בִּימֵיו פָּשַׁע אֲדוֹם מִתַּחַת יְדֵי יְהוּדָה וַיִּמְלִיכוּ עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ (מלכים ב' ח, כ), ובימי שאול כתיב וּמֶלֶךְ אִין בְּאֵדוֹם נָצַב מֶלֶךְ:

И царствовал в Эдоме Бела, сын
Беоров, а имя города его Дингава.

וּמֶלֶךְ בְּאֵדוֹם בֶּלַע בֶּר בְּעוֹר וְשׁוּם קִרְתָּהּ דִּנְהָבָה

32 וַיִּמְלֶךְ בְּאֵדוֹם בֶּלַע בֶּר בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דִּנְהָבָה:

И умер Бела, и царствовал вместо его
Иовав, сын Зерахов, из Боцры.

33 וַיָּמָת בֶּלַע וַיִּמְלֶךְ תַּחְתָּיו יוֹבָב בֶּר-זֶרַח מִבְּצָרָה:

וּמִית בָּלַע וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי יוֹכָב בֶּר זָרַח מִבְּצָרָה

Rashi

יוכב בן זרח מבצרה. בצרה מערי מואב היא, שנאמר וְעַל קְרִיּוֹת וְעַל בְּצָרָה וגו' (ירמיה מח, כד), ולפי שהעמידה מלך לאדום עתידה ללקות עמהם, שנאמר כִּי זָכָה לָהּ בְּבָצָרָה (ישעיה לד, ו):

И умер Иовав, и царствовал вместо
его Хушам из земли Теманеев.

a Temanite
or
descendant...

34 וַיָּמָת יוֹכָב וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי חֹשֶׁם מֵאֶרֶץ הַתִּמְנִי :

וּמִית יוֹכָב וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי חֹשֶׁם מֵאֶרֶץ דְּרוֹמָא

И умер Хушам, и царствовал вместо
его Гадад, сын Бедадов, который
поразил Мидианеев на поле
Моавитской; а имя города его Авит.

35 וַיָּמָת חֹשֶׁם וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי הֶדֶד בֶּן-בְּדַד הַמִּכָּה

אֶת-מִדְיָן בְּשָׂדֵה מוֹאָב וְשֵׁם עִירוֹ עֵוִית:

וּמִית חֹשֶׁם וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי הֶדֶד בֶּר בְּדַד דְּקָטִיל יָת
מִדְיָנָאֵי בְּחַקְלָא דְּמוֹאָב וְשֵׁם קְרָתָהּ עֵוִית

Rashi

המכה את מדין בשדה מואב. שבא מדין על מואב למלחמה, והלך מלך אדום לעזור את מואב, ומכאן אנו למדים, שהיו מדין ומואב מריבים זה עם זה, ובימי בלעם עשו שלום להתקשר על ישראל:

И умер Гадад, и царствовал вместо его
Самла из Масреки.

36 וַיָּמָת הֶדֶד וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי שִׁמְלָה מִמְּשָׁרְקָה:

וּמִית הֶדֶד וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי שִׁמְלָה מִמְּשָׁרְקָה

И умер Самла, и царствовал вместо
его Саул из Реховота, что при реке.

37 וַיָּמָת שִׁמְלָה וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי שָׁאוּל מִרְחוֹבוֹת הַנָּהָר:

וּמִית שִׁמְלָה וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי שָׁאוּל מִרְחוֹבוֹת דְּעַל
פֶּרֶת

И умер Саул, и царствовал вместо его
Баал-Ханан, сын Ахборов.

38 וַיָּמָת שָׁאוּל וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי בַּעַל חֲנָן בֶּן-עֲכָבוֹר:

וּמִית שָׁאוּל וּמֶלֶךְ תַּחְתּוֹהִי בַּעַל חֲנָן בֶּר עֲכָבוֹר

И умер Баал-Ханан, сын Ахборов, и царствовал вместо его Гадар, а имя города его Пау, и имя жены его Мегетавэль, дочь Матреди, дочь Ме-Загава.

ומית בעל חנן בר עכבור ומלך תחותיהי הדר ושום
קריתה פעו ושום ארתה מהיטבאל בת מטרד בת
מצרף דהבא

39 וימת בעל חנן בן-עכבור ומלך תחותיהי הדר ושום עירו

פעו ושום ארתה מהיטבאל בת-מטרד בת מי זהב:

Rashi

בת מי זהב. מהו זהב, עשיר היה, ואין זהב חשוב בעיניו לכלום:

И вот имена племеноначальников Исаовых, по родам их, по местам их, по именам этих: племеноначальник Тимна, племеноначальник Алва, племеноначальник Иетэт,

ואלין שמות רבבי עשו לזרעיהון לאתריהון
בשמטההון רבא תמנע רבא עלזה רבא יתת

40 ואלה שמות אלופי עשו למשפחתם למקמתם

בשמתם אלופ תמנע אלופ עלזה אלופ יתת:

Rashi

ואלה שמות אלופי עשו. שנקראו על שם מדינותיהם לאחר שמת הדר, ופסקה מהם מלכות, והראשונים הנזכרים למעלה הם שמות תולדותם, וכן מפורש בדברי הימים (א א, נא) וימת הדר ויהיו אלופי אדם אלופ תמנע וגו':

Племеноначальник Агаливама, племеноначальник Эла, племеноначальник Пинон,

רבא אהליבמה רבא אלה רבא פינו

41 אלופ אהליבמה אלופ אלה אלופ פינו:

Племеноначальник Кеназ, племеноначальник Теман, племеноначальник Мивцар,

רבא קנז רבא תימן רבא מבצר

42 אלופ קנז אלופ תימן אלופ מבצר:

Племеноначальник Магдиэл,
племеноначальник Ирам; эти суть
племеноначальники Эдома по
селениям их, в владеемой ими земле.
Это Исав, родоначальник Эдома.

רָבָא מַגְדִּיאל רְבֵּא עִירָם אֱלִין רְבֵּרְבִי אֶדוֹם
לְמוֹתְבְּנֵהוֹן בְּאַרְעָא אֲחִסְנִתְהוֹן הוּא עָשׂוּ אַבּוּהוֹן
דְּאֶדוֹמָאִי

43 אֶלּוֹף מַגְדִּיאל אֶלּוֹף עִירָם אֱלָה | אֶלּוֹפֵי אֶדוֹם

לְמִשְׁבַּתָּם בְּאַרְץ אֲחִזָּתָם הוּא עָשׂוּ אֲבִי אֶדוֹם: (פ)

Rashi

מגדיאל. היא רומי:

Obadiah 1:1-21

הפטרה — עובדיה

הפטרה

The vision of Obadiah. Thus saith the
Lord GOD concerning Edom: We have
heard a message from the LORD, And
an ambassador is sent among the
nations: 'Arise ye, and let us rise up
against her in battle.'

Behold, I make thee small among the
nations; Thou art greatly despised.

The pride of thy heart hath beguiled
thee, O thou that dwellest in the clefts
of the rock, Thy habitation on high;
That sayest in thy heart: 'Who shall
bring me down to the ground?'

1 חֲזוֹן עֲבַדְיָה כֹה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוֹה לְאֶדוֹם שְׂמוּעָה ^{rumor}

שְׁמַעְנוּ מֵאֵת יְהוֹה וְצִיר ^{a hinge} בְּגוֹיִם שְׁלַח קוֹמוּ

וְנִקְוָמָה עָלֶיהָ לְמִלְחָמָה:

2 הִגָּה קָטָן נִתְתִּיף בְּגוֹיִם בְּזוּי אֹתָהּ מָאֵד:

3 זָדוֹן ^{malice} לְבָבְךָ הַשִּׂיֵּאָה שְׂכָנִי ^{his holiday} בְּחַגִּי -סָלַע מְרוֹם

שְׁבַתָּו אָמַר בְּלִבּוֹ מִי יוֹרְדֵנִי אֶרֶץ:

Though thou make thy nest as high as
the eagle, And though thou set it
among the stars, I will bring thee down
from thence, saith the LORD.

If thieves came to thee, if robbers by
night— How art thou cut off!— Would
they not steal till they had enough? If
grape-gatherers came to thee, Would
they not leave some gleaning grapes?

How is Esau searched out! How are his
hidden places sought out!

All the men of thy confederacy Have
conducted thee to the border; The men
that were at peace with thee Have
beguiled thee, and prevailed against
thee; They that eat thy bread lay a snare
under thee, In whom there is no
discernment.

Shall I not in that day, saith the LORD,
Destroy the wise men out of Edom,
And discernment out of the mount of
Esau?

And thy mighty men, O Teman, shall be
dismayed, To the end that every one
may be cut off from the mount of Esau
by slaughter.

For the violence done to thy brother
Jacob shame shall cover thee, And thou
shalt be cut off for ever.

nest
אִם-תִּגְבֶּיהָ כְּנֶשֶׁר וְאִם-בֵּין כּוֹכָבִים שָׁמַיִם קִנְיָהּ 4
מִשָּׁם אֲוִירֶיהָ נֹאֵם-יְהוָה:

to be dumb
or silent
אִם-גִּבְבֵּיהֶם כְּאֵוִי-לֶךְ אִם-שׁוֹדֵדֵי לַיְלָה אֵיךְ נִדְמִיתָה 5
to gather
grapes
הֲלוֹא יִגְבּוּ דֵּים אִם-בָּצָרִים בָּאוּ לָךְ הֲלוֹא יִשְׁאִירוּ
gleaning
עֲלָלוֹת :

compass to gush over to seek
אֵיךְ נִחְפְּשׁוּ עֵשָׂו נִבְעָרוּ מִצְפְּנָיו : 6
7 עַד-הַגְּבוּל שְׁלַחוּךָ כָּל אַנְשֵׁי בְרִיתְךָ הַשִּׂיאוּךָ יָכְלוּ לָךְ
treachery
אַנְשֵׁי שְׁלֵמָה לְחֶמֶךְ יִשְׁיִמוּ מְזוּלָה תַּחְתִּיךָ אֵין
intelligence
תְּבוּנָה בּוֹ:

8 הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא נֹאֵם-יְהוָה וְהִאֲבִדְתִּי חֲכָמִים מֵאֵדוֹם
וְתְבוּנָה מִהָר עֵשָׂו:

properly
9 וְחֲתֹו גְבוּרֶיךָ תִּימָן לְמַעַן יִכְרֹת-אִישׁ מִהָר עֵשָׂו
a violent
death
מִקָּטָל :

shame
10 מִחֲמַס אֲחִיךָ יַעֲקֹב תִּכְסֶּה בּוֹשָׁה וְנִכְרַת לְעוֹלָם:

In the day that thou didst stand aloof,
In the day that strangers carried away
his substance, And foreigners entered
into his gates, And cast lots upon
Jerusalem, Even thou wast as one of
them.

But thou shouldest not have gazed on
the day of thy brother In the day of his
disaster, Neither shouldest thou have
rejoiced over the children of Judah In
the day of their destruction; Neither
shouldest thou have spoken proudly In
the day of distress.

Thou shouldest not have entered into
the gate of My people In the day of their
calamity; Yea, thou shouldest not have
gazed on their affliction In the day of
their calamity, Nor have laid hands on
their substance In the day of their
calamity.

Neither shouldest thou have stood in
the crossway, To cut off those of his that
escape; Neither shouldest thou have
delivered up those of his That did
remain in the day of distress.

For the day of the LORD is near upon
all the nations; As thou hast done, it
shall be done unto thee; Thy dealing
shall return upon thine own head. .

11 בַּיּוֹם עָמְדָךְ מֵאֵלֶּיךָ בְּיָוֶם שָׁבוֹת זָרִים חִלּוֹ
to transport into...
וְנִכְרְיִם בָּאוּ שָׁעָרוֹ [שְׁעָרָיו] וְעַל-יְרוּשָׁלַם יָדוּ גוֹזְלִים
properly foreigner
גַּם-אַתָּה כְּאַחַד מֵהֶם:

12 וְאַל-תִּרְאֶה בְּיוֹם-אָחִיךָ בְּיוֹם נִכְרוֹ וְאַל-תִּשְׂמַח
לְבְנֵי-יְהוּדָה בְּיוֹם אֲבָדָם וְאַל-תִּגְדֹּל פִּיךָ בְּיוֹם צָרָה:

13 אַל-תִּבּוֹא בְּשַׁעַר-עָמְלִי בְּיוֹם אִידָם אַל-תִּרְאֶה
disaster
גַּם-אַתָּה בְּרָעַתּוֹ בְּיוֹם אִידוֹ וְאַל-תִּשְׁלַחְנָה בְּחִילוֹ בְּיוֹם
אִידוֹ:

14 וְאַל-תַּעֲמֵד עַל-הַפָּרֶק הַכְרִית אֶת-פְּלִיטָיו
refugee rapine
וְאַל-תִּסְגֹּר שְׁרִידָיו בְּיוֹם צָרָה:

15 כִּי-קָרֹב יוֹם-יְהוָה עַל-כָּל-הַגּוֹיִם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ יַעֲשֶׂה
treatment
לְךָ גְּמֻלָּה יָשׁוּב בְּרֹאשְׁךָ:

For as ye have drunk upon My holy mountain, So shall all the nations drink continually, Yea, they shall drink, and swallow down, And shall be as though they had not been.

But in mount Zion there shall be those that escape, And it shall be holy; And the house of Jacob shall possess their possessions.

And the house of Jacob shall be a fire, And the house of Joseph a flame, And the house of Esau for stubble, And they shall kindle in them, and devour them; And there shall not be any remaining of the house of Esau; For the LORD hath spoken.

And they of the South shall possess the mount of Esau, And they of the Lowland the Philistines; And they shall possess the field of Ephraim, And the field of Samaria; And Benjamin shall possess Gilead.

And the captivity of this host of the children of Israel, That are among the Canaanites, even unto Zarephath, And the captivity of Jerusalem, that is in Sepharad, Shall possess the cities of the South.

16 כִּי כַּאֲשֶׁר שָׁתִיתֶם עַל־הָר קֹדֶשִׁי יִשְׁתּוּ כָּל־הַגּוֹיִם תָּמִיד

וְשָׁתוּ וְלָעוּ ^{to gulp} וְהָיוּ כְּלוֹא הָיוּ:

17 וּבְהָר צִיּוֹן תִּהְיֶה פְּלִיטָה ^{escape} וְהָיָה קֹדֶשׁ וַיִּרְשׁוּ בֵּית

יַעֲקֹב אֶת מוֹרְשֵׁיהֶם: ^{a possession}

18 וְהָיָה בֵּית־יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף ^{flame} לְהִבָּה וּבֵית עֵשָׂו

לְקֶשׁ ^{straw} וּדְלָקוּ ^{to flame} בָּהֶם וַאֲכָלוּם וְלֹא־יִהְיֶה שָׁרִיד

לְבֵית עֵשָׂו כִּי יִהְיֶה דִבָּר:

19 וַיִּרְשׁוּ הַנֶּגֶב אֶת־הָר עֵשָׂו וְהַשְׁפֵּלָה ^{Lowland} אֶת־פְּלִשְׁתִּים

וַיִּרְשׁוּ אֶת־שְׂדֵה אֶפְרַיִם וְאֶת שְׂדֵה שְׁמֹרֹן וּבִנְיָמִן

אֶת־הַגְּלָעָד:

20 וּגְלַת הַחֲלִיָּה לַבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־כְּנַעֲנִים עַד־צֶרֶפֶת

וּגְלַת יְרוּשָׁלַם אֲשֶׁר בְּסַפְרָד יִרְשׁוּ אֶת עַרְי הַנֶּגֶב:

And saviours shall come up on mount
Zion To judge the mount of Esau; And
the kingdom shall be the LORD'S.

21 וְעָלוּ מוֹשְׁעִים בְּהֵר צִיּוֹן לְשַׁפֵּט אֶת־הָהָר עֵשָׂו וְהָיְתָה

לְיְהוָה הַמְּלֹכָה: